

clövas

Sveriges Dövas Riksförbund

nr 6- 2008

TIDNING

**Här finns
jobben!**

**Oralismens
mörka epok**

Örebrotjej blev Miss Deaf Universe

**Tidskrift för
SVERIGES DÖVAS
RIKSFÖRBUND
Grundad 1890**

Utgivning 2008

Nr Manusstopp Utgivning

7 ... fre 17 okt. to 13 nov
8 ... fre 21 nov. to 18 dec

Utgivning 2009

Nr Manusstopp Utgivning

1	fre 30 jan	to 26 feb
2	fre 6 mars	to 2 april
3	fre 17 april	to 14 maj
4	fre 22 maj	to 18 juni
5	fre 7 aug	to 3 sept
6	fre 11 sept	to 8 okt
7	fre 16 okt	to 12 nov
8	fre 20 nov	to 17 dec

**Prenumeration
och adressändring**

medlem@sdrf.se

Agneta Skagerstrand, SDR

Box 300, 793 27 Leksand

texttelefon 0247-641 49

fax 0247-151 03

Prenumerationspris 300 kr/år

REDAKTION

Adress

Dövas Tidning, SDR

Förmansv. 2, plan 6

117 43 Stockholm

dovas.tidning@sdrf.se

Chefredaktör

och ansvarig utgivare

Birgitta Leufstadius

birgitta.leufstadius@sdrf.se

taltelefon/SMS: 070-342 60 68

fax: 08-649 90 46

Reporter

Tomas Lagergren, Örebro

tomas.lagergren@sdrf.se

3G-mobil 0735 130199

Frilansreportrar

Lennart Tjärnström

lennart.tjarnstrom@sdrf.se

texttelefon: 08-649 71 03

3G-mobil 0735 009769

Niclas Martinsson

niclas.martinsson@sdrf.se

3G-mobil 0738 333060

Layout

Åsa Möller

Göteborgs Journalisthus

asa.moller@sdrf.se

taltelefon: 031-24 24 72

Plantagegatan 3 A

413 05 Göteborg

Annonser

Bokas och lämnas till

Björn Holmberg

Box 70, 548 22 Hova

telefon 0506-351 26

fax 0506-301 67

sdrannons@sdrf.se

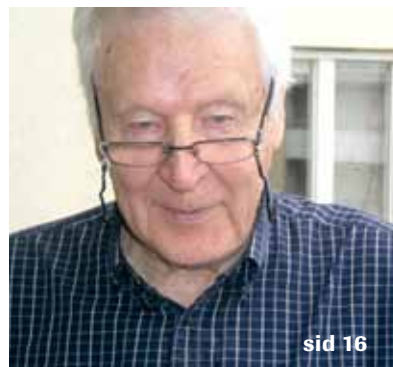
Förenings- och internannonser

bokas och lämnas till redaktionen

Upplaga: 5800 ex

Tryck: Hedemora Tryck

ISSN 1402-1978

Innehåll

OMSLAGSFOTO: TOMAS LAGERGREN

3 LEDARE: Vi som är rika måste ge de fattiga röst

4 Synen på dövhet förändras, spår SDR:s ordförande

7 Här finns jobben

10 Yrkesstolta snickare uppskattar friheten och lönen

12 Utredare för tillgänglighetsfrågorna tillsatt

13 Teckenspråkiga protestaktioner mot SVT:s flyttplan

14 Skolprojekt sprider teckenspråket i Europa

14 Förskolor anmälda för försummelse

15 Svenska vann Miss Deaf Universe

16 "Dags att dokumentera vad oralismen gjorde mot döva"

20 FÖRBUND & FÖRENING: Rapport från förbundsstyrelsen

22 DEBATT: "SDR håller lågan tänd för oss"

23 Stor fattigdom bland Tanzanias dövas

25 Succé för teckenspråkstältet på ungdomsfestivalen

26 INSÄNDARE: Rashygieniska tokerier även i Sverige

27 UNG: Vi vill synas som alla andra

32 KRÖNIKAN: Amanda tittar hela dagen på sex garageportar

"Politik är att vilja"

När jag var 9-10 år gammal och hade övning i tal med en oralistisk* dövlarare sa han till mig att mitt tal var alldeles hopplöst. Min fantastiska språkgåva, det svenska teckenspråket, ansågs destruktivt och torftigt, och det upprörde mig.

Dåvarande dövlarares attityd mot teckenspråket grundade sig mycket på ignorans*. Först under tonåren insåg jag att de aldrig förstått mitt teckenspråks många starka, positiva sidor.

SDR:s ordförande Lars-Åke Wikström, Låw, var på 1970-talet en ung och arg döv kille som höll en fängslande föreläsning i Örebro. Den gjorde även mig till en arg deaf power*-anhängare. Jag ville förändra det samhälle som stängde oss ute. Vi hade alltför länge varit en osynlig, undanskuffad och nästan omyndighetsförklarad grupp.

Som Olof Palme formulerade det: Politik är att vilja. Viljan är viktig i politiken. Att ha en tanke eller känsla som man tror på och vill förverkliga. Tack vare att alla i SDR gemensamt slogs för vår rätt att använda teckenspråket, har det i dag blivit rumsrent och fått en stark ställning.

Vi döva har viljan att förändra det icke-tillgängliga, slutna, ojämsställda, talspråkiga samhället till det fullt tillgängliga, öppna, jämsställda mångfaldssamhället. För det tillhör oss också.

Fortfarande har vi som är teckenspråkiga ansvaret att se till att samhället öppnas för alla döva och hörselskadade. Så att generationerna efter oss får tillgång till, och delaktighet i, det svenska samhället – där det teckenspråkiga samhället ingår som en viktig del.

Vårt ansvar för döva människors rätt till teckenspråk och en god utbildning slutar dock inte vid den svenska gränsen. Många länder i världen ser Sverige som en förebild när det gäller mänskliga och språkliga rättigheter. Därför har SDR internationella engagemang

i utvecklingsländer.

Nu i somras reste jag till bland annat Sri Lanka för att ge döva kunskaper om teckenspråket och intressepolitiken i Sverige. Det betydde mycket för dem, och gav dem förhoppningsvis mod och styrka att vilja förändra sitt samhälle.

Den gemensamma viljan och samarbetet i Dövas Nordiska Råd är ett annat bra exempel. Skandinavien har kommit långt när det gäller dövas och hörselskadades livsvillkor, jämfört med den övriga världen. Därför måste vi i framtiden ha ett fortsatt fördjupat samarbete och fortsatt politisk vilja att tillsammans med HRF*, FSDB*, SDU* och UH* arbeta för ett fullt tillgängligt Sverige.

Vi i de nordiska länderna har länge varit aktiva och bidragit till dövas och hörselskadades kamp i utvecklingsländer, till exempel Nicaragua, Thailand och Nepal.

Vi får inte vara snåla mot våra fattiga döva bröder och systrar, även om vi ibland har problem med vår egen ekonomi.

Fattiga hörande har det bättre än fattiga döva. Fattiga döva har mycket svårt att få utbildning och försörjningsmöjligheter. Därför har vi organisationer som ser till att fattiga döva och hörselskadade får stöd direkt av oss, som har kunskap om teckenspråkets betydelse för dövas välfärd och trygghet även i fattiga länder. Vi, Sverige Dövas Riksförbund, har det moraliska ansvaret för att ge dem röst. Vi har råd med det! Även döva i utvecklingsländerna har rätt till teckenspråket, som är en nyckel till utbildning och arbetsliv.

Jag ber att få travestera* John F Kennedys berömda tal i Berlin:

"Jag vill säga er, teckenspråkiga i världen: fråga inte vad SDR kan göra för dig, utan vad vi tillsammans kan göra för människornas frihet genom teckenspråk".

MATS JONSSON, STYRELSELEDAMOT SDR

*Oralist – förespråkare för talspråk

*Ignorans – okunnighet

*Deaf power – döv makt

*HRF – Hörselskadades riksförbund

*FSDB – Föreningen Sveriges Dövblinda

*SDU – Sveriges Dövas Ungdomsförbund

*UH – Unga Hörselskadade

*Travesti – lättare omformning av känd text eller ordalydelse

SDR hemsida: www.sdrf.se
Information: info@sdrf.se

SDR Stockholm
Adress:
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08 442 14 61
Texttel. vxl: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
Adress:
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Lars-Åke Wikström
law@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 63
3G-mobil 0735 033349

Informationschef
Helena Fremnell Ståhl
hfs@sdrf.se
Tel. 0247 64147
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Generalsekreterare
Tord Lind
tord.lind@sdrf.se
Texttelefon 08-4421480
Mobil/SMS 0738 371794

Material till Slingan
slingan@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli stödmedlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Taltelefon 0247-140 65
Texttelefon 0247-100 24
Fax 0247-141 35

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västernaviks Folkhögskola
Box 300, 793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 01
Taltelefon 0247-641 00
Fax 0247-101 65
www.sdrf.se/vv

SDR plusgiro: 90 00 24-1

SDR:s ordförande:

Bilden av dövhet förändras

Bilden på Låw och Sten Ulfspärre som gör deaf power-tecknet finns på SDR:s kontor.

FOTO: VALDEMAR WOJCIUK

Lars-Åke "Låw" Wikström har under många år varit aktiv i döv-rörelsen, sedan 1992 som ordförande i Sveriges Dövas Riksförbund SDR. Vid den kommande SDR-kongressen 2009 lämnar han över rodret i ett förbund som på senare år haft sjunkande medlemssiffror och ekonomiska problem, men också stora intressepolitiska framgångar.

1 Senast Dövas Tidning intervjuade dig var i januari 2007. Då var SDR:s ekonomi darrig, det stormade rejält i förbundet, och du var inte alls glad. Hur mår förbundet, och du själv, idag?

– Kritiken mot skötseln av SDR:s ekonomi var berättigad. Där fanns dolda systemfel som styrelsen inte kände till förrän i slutet av 2006. Då upprättade vi en sparplan med hårda neddragningar. Mycket tråkigt att säga upp duktiga medarbetare, men nu ser det bra ut för ekonomin. Vi har gjort bättre resultat än prognosen, och kommer att uppnå målet till kongressen 2009. Så förbundet mår bra, även om vi har mindre kassa att röra oss med.

Själv är jag sjukskriven på halvtid och mår fortfarande dåligt av det som hände – bl.a. turbulensen på representantskapsmötet 2007 och den starkt vinklade SVT-intervjun i januari -07, där jag ställdes inför falska påståenden. Jag kände mig personligen angripen på felaktiga grunder. Tråkigt också att jag inte fick stöd från min dövförening SDF. SVT-programmet blev sedan fällt för osaklighet i Granskningsnämnden*. Men någon ursäkt har jag inte fått.

2 På senare tid har du synts på teaterscenen, i pjäsen *En annan kamp*, som bl.a. handlar om "deaf power-generationen". Hur var det att stå på scenen?

– Det var roligt att regissören Markus Lindeen återupplivade 1970-talets deaf power*-kamp, och roligt att uppträda. Jag har ju alltid varit teaterintresserad. Responsen kändes fantastisk. Nyligen var jag på Manillaskolan, och efteråt kom jag in i en buss full av elever. Plötsligt gjorde några av dem deaf power-tecknet till mig. Roligt!

3 Blir det en teaterkarriär framöver, kanske?
– Vi vet att döva i hela landet är intresserade av *En annan kamp*. En turné 2009 har diskuterats, men jag vet inte. Teatervärlden kräver en speciell livsstil, och med tanke på min ålder...

4 En aktuell fråga: Bristen på TV-textning under OS väckte en proteststorm bland döva licensbetalare. Bör SDR agera i frågan om tillgänglig TV, t.ex. tolk i rutan, som många andra länder har? ►► Forts. på nästa sida

– Självklart agerar SDR för en dialog med SVT och Kulturdepartementet. I första hand för fler teckenspråksprogram, men också tolk i rutan. Textning har HRF jobbat med, vi har så små resurser. Tyvärr är det väldigt segt. Ansvariga säger att de förstår men att de inte har resurser. Det går långsamt, men vi ger inte upp.

5 Du aviserade vid SDR:s kongress 2005 att du skulle avgå vid kongressen 2009. Nu är vi snart där. Vad förväntar du dig av kongressen 2009?

– Jag tänker avgå, det stämmer. Under de senaste åren har styrelsen breddat nätverket av organisationer, vi har HSO på vår sida när det gäller teckenspråk och skolfrågor, vi har bra politiska kontakter. Jag förväntar mig att SDR:s styrelse ska fortsätta detta arbete, nationellt som internationellt.

Vi kommer att presentera ett nytt handlingsprogram. Nya ansikten som är intressepolitiskt medvetna kommer in. Vi hoppas på ökat engagemang av alla ombud. Vi bör jobba mer med små grupper, för att fler ska komma till tals.

6 I din ledartext i förra numret av DT fanns ett antal djärva förslag – bl.a. att SDR kanske bör bli ett teckenspråksförbund istället, och att även hörande bör kunna släppas in i styrelsen. Har du fått någon respons på dessa förslag? Positiv eller negativ?

– Teckenspråksförbund diskuterades redan i början av 90-talet av Lars Kruth. Tanken finns kvar, men frågan är när det är rätt tid. Är det nu eller ska vi vänta?

Personligen tycker jag att hörande ska kunna komma in i styrelsen, men för att säkerställa dövas och hörselskadades plats i förbundets intressepolitiska arbete bör majoriteten vara döva och hörselskadade.

Tidigare var många negativa till ett teckenspråksförbund, men nu är responsen kanske mer positiv. Dags för styrelsen ha en ny diskussion om ändring av stadgarna så att vi öppnar även för hörande med dövkompetens? Jag vill betona att dövhet och hörselskada är kärnan, och språket är teckenspråk.

7 Om vi inte vågar tänka nytt och förändra – vilka blir konsekvenserna då?" frågade du i din ledartext. Hur skulle du själv svara?

– Det traditionella begreppet "döv" är mer eller mindre ute inom 20 år, eftersom allt fler har hörapparat, CI, och därmed är hörselskadade. Det kommer att finnas fler hörselskadade och färre döva. Synen på dövhet förändras och omvärderas. Det blir en starkare koppling till teckenspråk och kulturell tillhörighet, oavsett graden av funktionsnedsättning.

8 SDR:s medlemsantal har minskat under en följd av år, och SDU har tappat hela 27 procent (mars-08). Aktiviteten är låg i många föreningar, och de gamla föreningskämparna är bekymrade över att de unga inte är intresserade. Har SDR som organisation blivit för otidsenlig?

Barnbarnen är en viktig del i Lars-Åkes liv. FOTO: PRIVAT

– Det är inte specifikt för SDR. Intresseorganisationer, fackförbund – alla har tappat. Vi måste hitta organisationer som anpassar sig till de nya strukturerna. Det intressepolitiska jobbet finns ju kvar och måste göras.

9 Du har sagt att en organisation med färre men starkare regionföreningar skulle vara en bra utvecklingsmodell. Är tiden mogen för det nu?

– Ja, det tycker jag. SDR som nationell organisation bör bygga upp cirka 6-10 regionala föreningar. Jag tror på det för att få mer effektivt intressepolitiskt engagemang. Men lokalföreningarna kan gärna vara kvar som mötesplatser.

10 Vid kongressen 2005 beslutades att en arbetsgrupp med uppgift att behandla dövföreningarnas framtid skulle tillsättas. Hur har det gått?

– I och med SDR:s ekonomiska kris så gick det i stå. Vi kom av oss.

11 Har SDR en framtid som självständigt förbund? Eller kommer det på sikt att bli ett enda förbund för alla med någon form av hörselskada?

– Även om SDR, HRF*, FSDB*, DHB* och andra teckenspråkiga förbund driver mycket tillgänglighetsarbete gemensamt, för att utnyttja resurserna effektivt, så tror jag fortfarande att SDR ska vara ett självständigt förbund. Det handlar om en gemensam kultur och ett gemensamt språk som utgör grund för den.

HRF:s främsta målgrupp är människor som förlorat hörseln på äldre dar, även om HRF också är positivt till tvåspråkighet nu. FSDB och DHB kämpar för sina speciella grupper. Varje förbund har sin kärnverksamhet. Jag tror på självständiga förbund, som driver ett gemensamt tillgänglighetsarbete.

12 Vi ser nu att barn med olika grad av hörselskador går tillsammans i förskolor och skolor. Är det en bra utveckling, eller kan döva komma i kläm?

**Den statliga myndigheten Granskningsnämnden efterhandsgranskar innehållet i radio- och TV-program. Granskning görs efter anmälning från tittare och lyssnare, eller på nämndens eget initiativ.*

**HRF – Hörselskadades riksförbund*

**FSDB – Föreningen Sveriges Dövblinda*

**DHB – Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn*

En SDR-ordförande måste ha politiskt intresse, diplomatisk talang och tålmod, säger Låw. (Privat foto)

Tjugo frågor... ➤ ➤ *Forts. från föreg. sida*

– Det beror på. Om teckenspråket sätts åt sidan eller inte används, då kommer döva i kläm. Som det nu ser ut finns det fog för viss oro, därför är det viktigt att SDR följer utvecklingen.

13 En oroande hög andel unga döva går ut skolan med ofullständiga betyg. Sedan får de aldrig fäste på arbetsmarknaden, utan fastnar i utanförskap och bidragsberoende. Hur ser du på den problematiken?

– Arbetsmarknaden är en katastrof. Jag är orolig för framtiden – konkurrensen ökar, det är stor risk att döva blir utestängda även om de har bra utbildning. Det har blivit hårdare. Jobben går till hörande. Det här gäller inte bara döva utan också t.ex. invandrare, som lätt hamnar i utanförskap.

14 En sak vi måste tänka på, t.ex. när vi gör SDR:s tidning, är spännvidden bland SDR:s medlemmar – dvs. allt från flerhandikappade döva som har svårt med svenskan, till högutbildade döva med helt andra behov. Kan ett litet förbund med krympande resurser klara att tillgodose de mycket olikartade behoven?

– Vi är medvetna om problemet med svenskan för många döva. Nu har vi tekniken och vill se till att Dövas Tidning också ska komma ut på teckenspråk. Viljan finns, men det handlar om resurser, ekonomiska och personella.

15 "Teckenspråkig Tillgänglighet" är SDR:s främsta prioritering, och det behöver ju vissa döva. Medan andra – t.ex. döva i kvalificerade yrken – har större behov av fungerande arbetstolkning, juridisk hjälp att driva diskrimineringsmål etc. Hur ser du på den problematiken? Räcker SDR till för alla?

– Kampanjen för teckenspråkig tillgänglighet kommer att fortsätta i flera år till. Vi jobbar intensivt med tolkservicen, och där ingår arbetstolkningen.

– Men nej, SDR räcker inte till för allt, och kan inte finnas med överallt. Men vi kan ge råd, t.ex. om hur man driver diskrimineringsmål, och vi kan vara med och bevaka utredningen om tolkservicen. Tolkning är ju i högsta grad en fråga om teckenspråkig tillgänglighet.

16 Modern genteknik öppnar helt nya perspektiv – i dag finns möjlighet att välja om man vill föda ett dövt eller hörande barn. Vilka konsekvenser får det för dövgruppen på sikt?

– Jag är i grunden emot den formen av genteknik. Men jag tror inte att gentekniken i sig påverkar dövgruppen. CI* däremot kommer att påverka dövgruppen på sikt. Men teckenspråket kommer inte att påverkas, tror jag, eftersom dagens CI-barn också får teckenspråk.

17 Diskuterar ni svåra framtidsfrågor av ovanstående typ i SDR:s styrelse?

– Då och då, men det är svårt att sätta sådana diskussioner på pränt.

18 Efter den ekonomiska kraschen 2006 sa du att SDR måste kämpa för ett rättvisare bidragssystem – ett verksamhetsindexerat organisationsstöd. Du sa också att SDR skulle ha överskott i kassan till 2009. Hur går det?

– Vi vill ha ett verksamhetsindexerat organisationsstöd. Vi jobbar med två språk samtidigt, medan de flesta andra är enspråkiga. Vi har högre kostnader.

Överskott i kassan ska vi ha 2009 förhoppningsvis, i alla fall balans.

19 Det blir alltså ordförandeskifte vid kongressen 2009. Vilka egenskaper behöver en SDR-ordförande absolut ha?

– Förutom det självklara teckenspråket bör han eller hon också behärska svenska språket, ha god insyn i politiken och intresse för politiskt arbete, samt förståelse för olika mekanismer inom politiken. Man måste hänga med i politiska skeenden och arbeta för ett brett kontaktnät av politiker, myndighetspersoner, departement och andra handikappförbund. Och med tanke på SDR:s omfattande internationella verksamhet bör SDR:s ordförande kunna åtminstone vardagsengelska, annars blir det svårt att klara sig.

En SDR-ordförande måste ha bra kontakter med gräsrotter i hela Sverige och jobba för att teckenspråket alltid ska vara kärnan i vårt intressepolitiska arbete. Man måste vara diplomatisk, i många fall med bestämdhet, eftersom vi har en del besvärliga samarbetspartners. Tålmod är en dygd!

20 Du har "varit gift med SDR" i många år nu. Vad tänker du göra efter kongressen 2009?

– Möjligen kan det bli lite separationsångest, men det är rätt tid att sluta. Jag vill gärna hinna ägna mer tid åt mina barn och tre barnbarn i södra Sverige.

HÄR FINNS JOB BEN

Konkurrensen ökar och det blir allt hårdare på arbetsmarknaden. Men ge inte upp – det finns jobb. Drömjobbet som astronaut eller programledare ligger kanske inte inom räckhåll, men chanserna till jobb är goda om du är realist. Vad har du för intressen och kunskaper? Finns det efterfrågan på det du har att erbjuda? Den som är flexibel och utgår från realistiska premisser har goda chanser på arbetsmarknaden, det betonar både arbetsmarknadsanalytikern och de döva yrkesmänniskor som Dövas Tidning har pratat jobb med.

Arbetsmarknadseportage
sid 7 - 11

Största bristyrkena idag:

- Maskinbefäl fartyg
- Läkare
- Specialistsjuksköterskor (psykiatrisk vård, operation, akut)
- Gymnasielärare i yrkesämnen
- Förskollärare
- Lokförare
- Diverse civilingenjörs- och ingenjörsyrken, t.ex. elingenjörer och eltekniker
- Byggnadsingenjörer och byggnadstekniker, VVS-ingenjörer, civilingenjörer (elkraft)
- VVS-montörer
- Systemerare och programmerare,
- Lastbilsmekaniker,
- CNC-operatörer

Bristyrken 2013-2018:

- Läkare
- Förskollärare
- Tandläkare
- IT-specialister
- Civilingenjörer/högskoleingenjörer
- Specialistsjuksköterskor
- Gymnasielärare i yrkesämnen
- VVS-montörer
- Industrierbetare (kvalificerade, t.ex. CNC-operatörer)
- Anläggningsarbetare
- Betongarbetare
- Undersköterskor

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDLINGENS ANALYSAVDELNING

Jobben finns där det saknas spetskompetens

Arbetsmarknadsanalytikern Linda Pärlemo och hennes kollegor på AF:s analysavdelning gör intervjuer med landsting, kommun och näringsliv och tar hjälp av arbetsförmedlingarna ute i landet för att kunna mäta hur efterfrågan ser ut. DT bad henne kika i kristallkulan efter framtidsjobb.

Just nu har arbetsmarknadens rekrytering dämpats något på grund av den darriga världsekonomin. Den amerikanska krisen har fördjupats och påverkar hela världen – bland annat den konjunktürkänsliga svenska industrin. Varslas en person på Volvo, så förklarar 2-3 personer till sina jobb inom industrin: Det blir en dominoeffekt som drabbar underleverantörer, småverkstäder osv.

– Men det finns ändå brist på folk i några yrken inom industrin, som t.ex. CNC-operatörer. Men då handlar det mer om kompetensbrist – att inte tillräckligt många utbildar sig till dessa yrken.

Hantverkarjobben blir det fortsatt brist i, även om efterfrågan nu fylls på snabbt där. Snickaryrket har blivit trendigt och just nu utbildar sig många till snickare. Men det finns fortfarande jobb till dem – i hantverksyrkena är det många som avgår med pension de närmaste åren.

– När det gäller sjukvårdsarbeten så är kommunerna försiktiga trots mycket god ekonomi. Regeringen har utlovat satsningar på bl.a. psykiatri, vilket kan komma att ge effekt på sysselsättningen inom den offentliga tjänste-

sektorn, spår Linda Pärlemo.

I de kortsiktiga prognoserna som kommer från Arbetsförmedlingen (AF) tittar man på hur konjunkturen ser ut. Dessa prognoser är mer exakta än de långsiktiga.

När AF gör prognoser på längre sikt – det vill säga för 5-10 år framåt i tiden – är det omöjligt att veta hur själva arbetsmarknaden ser ut då. Linda förklarar hur de mäter på längre sikt:

– Då tittar vi exempelvis på pensionsavgångar och tillgången på utbildningsplatser, och vad dagens studenter väljer för utbildning.

– Ett exempel är antalet läkare om tio år – vi vet att det då, precis som idag, kommer att råda stor brist på läkare, eftersom det utbildas alltför få läkare i förhållande till rekryteringsbehovet. Det har gjort att svenska studenter åker till andra länder för att utbilda sig, liksom att vi tar in läkare utifrån.

Undersköterska är ett annat bristyrke, även framledes:

– Undersköterskor blir det brist på om tio år på grund av pensionsavgångar, vilket man börjar märka av redan nu.

TEXT: TOMAS LAGERGREN

►► Forts. på nästa sida

Undersköterskan:

Kia brinner för att hjälpa människor

Kia Nygren (t.v.) pratar med arbetskamraten och sjuksköterskan Razia Rahman.

Undersköterskorna är många, men det behövs fler. Kia Nygren, undersköterska på Ebbagården i Uppsala, älskar sitt jobb, som innebär att hjälpa andra människor.

HÄR FINNS JOBBEN

Kia Nygren

**UNDER-
SKÖTERSKAN**

– Det ligger mig varmt om hjärtat. Det här har jag gjort sedan jag var 17-18-år gammal, säger Kia, idag 52 år.

Hon hade tidigare jobbat i många år som vårdare i olika sammanhang – med bland annat dövblinda, utvecklingsstörda och gruppboende. Sedan utbildade hon sig till undersköterska på Iris Hadar i Uppsala och blev klar i våras, efter 58 veckor.

– Jag kände att det var viktigt att skaffa sig utbildning. Och när jag fick möjlighet att gå på Iris Hadar tog jag den, berättar Kia.

– Att gå på utbildning där alla är hörande skulle ha varit en tuff utmaning. Därför var det skönt att gå på Iris Hadar, där teckenspråksmiljö finns.

Jobbar med dementa

Som undersköterska kan man jobba i många olika sammanhang, på bland annat sjukhus, vårdcentraler, äldreboenden och i hemtjänsten.

Kia jobbar på Ebbagården, ett äldreboende för äldre dementa*. Det drivs av Diakonistiftelsen Samariterhemmet. All personal är hörande och de boende är hörande. Kia hör lite och använder en slags förstärkare ansluten till hörapparaten som hjälpmedel. Hon trivs bra och arbetskamraterna är positiva. De tycker att Kia tillför något på Ebbagården.

En vanlig dag för en undersköterska på Ebbagården börjar med väckning och tvättning, sedan ska de gamla få på sig rena kläder och frukost i magen.

Kias jobb är att se till att de har en dräglig tillvaro.

– Jag ger dem medicin också. Senare under dagen har vi olika aktiviteter som att spela kort och sjunga för att träna deras minne. Och varannan fredag har vi andakt.

Undersköterskorna jobbar mycket närmare patien-

terna än vad sjuksköterskor och läkare gör, och pratar mycket med de gamla för att ge dem stimulans.

Kia visar dem bl.a. foton på deras barn och barnbarn, eller andra foton på händelser i familjelivet, och de pratar om det.

– ”Minns du det där – vem/vad är det?” och så vidare. Dementa äldre glömmer ofta sitt vuxna liv, de minns sin barndom bättre, förklarar Kia.

Demens är en tuff sjukdom som tär hårt på de anhöriga och den sjuke. Till slut klarar de anhöriga inte längre att ta hand om en gammal människa som blivit förvirrad (de flesta är från 70 år och uppåt) och både de anhöriga och den demensdrabbade behöver stöd och hjälp.

Vill gå hem

Den hjälpen kan de få på Ebbagården. Men alla är inte glada för det.

– Dementa personer kan bli aggressiva för att de inte får gå hem – de förstår inte varför de måste stanna på hemmet. De vill ju gå hem till frun eller maken, som de bött ihop med i alla år. Men det är i själva verket partnern som ordnat plats på äldreboendet, när de inte längre orkade med.

– Det här jobbet kräver ett stort tålamod och en förståelse för hela människan, menar Kia.

Man måste tycka om att jobba med människor, ge dem den trygghet och den vård de behöver. Ända in i det sista, för demens är obotlig idag, även om det finns bromsmediciner som förlänger deras liv, berättar Kia.

Men de som kommer till Ebbagården, de stannar ofta där tills de dör. Det är mentalt tungt att jobba på ett sådant ställe, och även fysiskt ansträngande – tunga lyft är en annan nackdel med jobbet.

– Men det här yrket ger mig också så enormt mycket, för jag vet ju att jag gör något bra och att jag behövs, säger Kia.

Att jobba med människor har blivit hennes kall.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

*Demens – omfattande försämring av psykiska funktioner (intellekt, minne och personlighet).

Elektrikern:

Problemlösare med sinne för matematik

Knut "Knutte" Johansson, nyss fylld 50, har varit elektriker sedan 1979. Han tycker det är ett bra yrke. Det underlättar förstås om man har vilja att lära sig yrket och dessutom anlag för matematik.

Utan elektriker skulle samhället stanna. Om du tänker efter, allt som skulle sluta fungera.... Det är mycket som drivs av el.

– För att man som elektriker ska kunna utföra en bra installation måste man klara av att göra vissa beräkningar, annars kan det gå galemt. Man bör också tycka det är roligt att lösa små och större problem. Som elektriker är man lite av en problemlösare på många sätt, säger han.

Knutte funderade som ung på att bli kock eller kartritare, men istället valde han att gå en gymnasielinje med inriktning mot el.

– Nu har jag jobbat som elektriker i snart 30 år, och jag har aldrig ångrat mitt val, säger han till Dövas Tidning.

Knutte arbetar hos Backlunds El, en av Stockholms ledande elinstallatörer med 130 elektriker anställda. Sedan 2001 ingår Backlunds i Bravida, Skandinavians ledande installationskoncern med totalt ca 13.000 anställda.

Just nu arbetar Knut tillsammans med 30 elektriker på ett större arbete på Sveavägen i Stockholm. För det mesta arbetar Knutte på stora ROT-byggen (reparation och ombyggnad).

– Jag arbetade bland annat på Grand Hotell i Stockholm i närmare tre år, berättar han.

Rätt attityd viktig

Efter utbildningen i gymnasiet i Örebro fick Knutte arbete hos BPA, som ägdes av intressen i LO-sfären. Under början av 1990-talet fick BPA ekonomiska problem i samband med den stora bank- och finanskrisen. Företaget hade då många döva elektriker anställda.

– Det var en tuff tid, och ont om arbeten, de som anställdes sist fick gå först. Jag blev ensam döv kvar, berättar Knutte.

Han blev utlånad till andra elbolag och fick då visa upp sina yrkeskunskaper. Knuttes filosofi är att vill man ha arbete så måste man hugga i och visa vad man kan, och vara öppen för olika lösningar.

– Det är tufft på arbetsmarknaden. Att gnälla och tro att man får allt serverat – det håller inte, betonar han.

Sven-Inge Berger, filialchef vid Bravida El i Danderyd, berättar att företaget tidigare försökt ta in fler

döva, men då haft bekymmer. Med Knutte har det dock fungerat bra.

– Det har förstås underlättat att Knut är en otroligt duktig elektriker, säger Berger.

Hur fungerar kommunikationen?

– I stort fungerar det bra, men i vissa fall kan det vara svårt att förmedla att det är bråttom, eller om det är lite grinigt på arbetsplatsen.

Ett yrke för döva?

Är elektriker ett yrke för döva?

– Ja, det tycker jag, och man tjänar bra, säger Knutte.

Men konkurrensen på arbetsmarknaden är tuff överallt. Oftast vill företagen ha personer med 4-5 års erfarenhet inom branschen.

– Det är också viktigt att man själv är öppen och flexibel. Ibland kan företaget där man arbetar få arbetsbrist på grund av missade anbud, och då kan man bli utlånad till ett annat företag, berättar han vidare.

Knuts glädje i arbetet och stolthet som yrkesman har smittat av sig på hans söner.

– Min äldsta son har nyss fått fast anställning i företaget, och min mellangrabb gör sin praktik här, säger Knutte, inte utan stolthet.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

HÄR FINNS JOB BEN

Knut Johansson

ELEKTRIKERN

Byggnadssnickarna

De uppskattar friheten och lönen

Lennart "Jelle" Jacobsson, 44, och Olav-Håkan Guttelvik, 41, är byggnadssnickare – positiva och rättframma yrkesmän som är stolta över sitt yrke.

Lennart Jacobsson ville bli snickare redan i skolan.

Olav-Håkan monterar köksskåp.

Vid infarten till Bagarmossen, en förort söder om Stockholm, bygger Einar Matssons byggnads AB 93 hyresrätter längs Sockenvägen. Där träffar jag de båda döva byggnadssnickarna. Jelle har jobbat i företaget i nio år och Olav-Håkan i åtta.

– Vi trivs med arbetet och företaget, säger båda i korus.

Redan i 8:e klass på Manillaskolan praktiserade Jelle som möbelsnickare och i 9:e klass som byggnadssnickare.

– När jag kom till gymnasieskolan i Örebro var mitt val lätt. Jag ville arbeta med trä, säger Jelle.

Olav-Håkan pluggade på Kristinaskolan i Härnösand. Han praktiserade först i en bilverkstad och tänkte bli bilmekaniker, men tyckte inte yrket passade honom.

– När jag gjorde min andra praktikperiod i skolan blev det på ett bygge, och jag trivdes. På gymnasieskolan utbildade jag mig till byggnadssnickare. Det har jag inte ångrat, säger han.

Efter att ha avslutat gymnasiet bygglinje fick båda jobb ganska omgående

– I början av 1990-talet var det kris i byggnadsbranschen och jag gick arbetslös i ett halvår. Sedan dess har jag haft jobb hela tiden, säger Lennart "Jelle" Jacobsson.

Olika arbetsmoment

Varje huskropp genomgår olika faser för byggnadssnickarna. Först jobbar de med grunden, med främst formsättning inför betonggjutningar. Sedan fortsätter man uppåt huset allteftersom stommen reses. Nu jobbar Jelle och Olav-Håkan med att montera fast köksskåp.

Då företaget är medelstort får de prova på många olika arbetsmoment. De har tidigare arbetat på större byggnadsföretag, då fick snickarna specialisera sig på vissa byggnadsmoment.

– Det blev enformigt i längden, säger Olav-Håkan.

– Nu får man motivation att utvecklas i yrket, säger Jelle.

Att vara två döva på samma arbetsplats gör att de

inte behöver känna sig ensamma. De har 4–5 arbetsplatsmöten om året och då finns teckenspråkstolk på plats. Att hålla sig informerad om vad som händer i företaget tycker de är viktigt.

Tomas Craftman är Olav-Håkans och Jelles närmaste chef. Han säger:

– Det fungerar alldeles utmärkt. Man märker att de kompenserar för sitt funktionshinder. De är yrkesskickliga och noggranna. Jag var tveksam till en början, men de har visat sig vara en tillgång som alla andra.

Hur kommunicerar du med dem?

– Genom att skriva på lappar, och de är otroligt duktiga på att läsa på läpparna, säger Tomas Craftman. Han påpekar att det är viktigt att inte se döva som en belastning utan som en tillgång.

Inget för bekväma

När Dövas Tidning ber Jelle och Olav-Håkan summera positiva och negativa sidor i yrket kommer svaret snabbt från dem båda:

– Bäst är rörligheten och friheten. Lönen är också bra. Det negativa kan var att det ibland är dammigt och rörigt på arbetsplatsen.

Olav-Håkan som bor i Grillby får åka 16 mil om dagen för att komma till jobbet. Jelle har närmare, han bor i Trångsund söder om Stockholm.

Både Olav-Håkan och Jelle tycker att snickaryrket passar för döva.

– Det viktiga är att man har motivation för att lära och utvecklas. Gör man det, går det oftast bra, säger Jelle.

– Det stämmer, säger Olav-Håkan, som också påpekar att yrket är inget för bekväma personer.

Båda är glada över sina jobb hos Einar Matssons Byggnads AB.

– Företaget tänker på sina anställda, och attityden från ledning och arbetskamrater är positiv, säger Jelle.

– Ja, här vill jag arbeta tills jag får pension, säger Olav-Håkan och påpekar att det finns en fin familjekänsla i företaget.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

CNC-operatören:

Stefan skär i stål med millimeterprecision

Det är tidigt på morgonen när Stefan Stålbom möter upp DT i sin bil. Ännu en morgon på jobbet som CNC-operatör för Stefan, som från bostaden i Örebro kör de tre milen till jobbet på Hagby Sandvik i Nora.

Företaget där han arbetar ägs sedan 2006 av Sandvik, en storkoncern inom svensk verkstadsindustri, och är bland annat specialiserat på att tillverka diamantborrkronor till gruvmaskiner som letar efter fyndigheter i berg. Men man gör även andra verktyg till industrin.

Stefan har jobbat på företaget i tre år nu, och som CNC*-operatör i totalt fyra år. Det syns att han känner sig hemma där. Han morsar på jobbkompisarna och pratar lite. Om vad det egentligen innebär att jobba som CNC-operatör säger Stefan:

– Det handlar om att skära i stål, enkelt uttryckt.

Den dag när DT följer med honom har han en order om att borra ett långt hål i en stor bit stål, som väger en hel del. Han lyfter vant upp biten och fäster den i maskinen, tittar på ritningen och mäter, och matar sedan in siffror på en display. Det är millimeterprecision som gäller. Borrar han fel, blir produkten obrukbar.

– Man måste vara noggrann i det här yrket, berättar Stefan och fortsätter:

– Och du ska vara bra på datorer, kunna matematik och läsa ritningar bra.

Har egna knep

Han sätter igång maskinen och börjar borra. Det flyger stålflisor åt alla håll. Stefan berättar att de hörande arbetskamraterna hör på ljudet när t.ex. hårdmetallen i skäraren är slut. Samma sak när det borrar, då låter det på ett speciellt sätt när verktyget fastnar och måste bytas ut. Men Stefan som inte hör har ett knep när det borrar:

– Jag håller lite i metallen, då känner jag på vibrationerna när borren fastnar. Klarar man det, så är det här jobbet inga problem.

Som CNC-operatör jobbar han också mycket med datorn som styr maskinerna som svarvar och fräser*.

Stefan fräser oftare än han svarvar. Han gör ofta lagningar av produkter som företag skickat in för reparation. Att modifiera produkter som inte visat sig fungera helt bra, tycker han är roligt. Det ger variation, menar han.

Hur blev han CNC-operatör?

– Jag läste Naturvetenskapliga programmet på gymnasiet, men jag saknade de praktiska ämnena. Som liten mekade jag alltid med cyklar och sånt. Men när jag gjorde ett yrkestest på AMS, sa de att jag borde välja Naturvetenskapliga.

Teori och praktik blandas

Han valde det, trivdes aldrig helt, men tog studenten som naturvetare. Sedan provade han på att jobba som lärare på Birgittaskolan i bl.a. tekniska ämnen. Men det var inte hans grej. Han gick arbetslös ett tag, sedan gick han en arbetsmarknadsutbildning och blev CNC-operatör.

Efter tio månader på ett mindre företag i Örebro hamnade han på Hagby Sandvik i Nora, som har över 100 anställda. Och han trivs bra.

– Här får jag både det praktiska och teoretiska. Och arbetskamraterna har bra attityd, tycker Stefan som känner sig hemma på företaget och i yrket.

– Det är ett relativt fritt jobb. Du ska bara göra dina uppdrag i tid. Det är ett självständigt jobb där det inte krävs så mycket kommunikation, så det passar döva bra.

Däremot kan det vara pressat emellanåt, berättar han:

– Det finns s.k. "bråttomjobb", t.ex. ilbeställningar från företag som akut behöver delar till maskiner som gått sönder. Då handlar det om mycket pengar som förloras i produktionen för dem när maskinen står stilla, och det betyder övertidsjobb för oss.

– Och så rekommenderar jag inte allergiker eller astmatiker att utbilda sig till CNC-operatör, då det är mycket oljor och kemiska ämnen på arbetsplatsen. Men är du fri från allergi och tekniskt intresserad, så är det absolut ett jobb för dig, tycker Stefan.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

* En svarv tar hand om runda former, och en fräs fyrkantiga.

* CNC – Computer Numerical Control

HÄR FINNS JOBBEN

Stefan Stålbom

CNC-OPERATÖREN

Michelle Bachelet, Chiles president.

Chiles president teckenspråkade

Chiles president Michelle Bachelet visade att hon kunde teckenspråk, när FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ratificerades av Chiles parlament den 25 augusti.

Ett hundratal personer med funktionshinder, bl.a. representanter från Chiles dövförbund, deltog i ceremonin i presidentpalatset när Chiles kvinnliga president Michelle Bachelet undertecknade konventionen.

Hon sade bland annat att det är en uppgift för hela samhället att se till att alla funktionshindrade får sina rättigheter fullt ut, och att staten bör satsa vad som krävs för att skapa rättsliga förutsättningar samt en kulturell och teknologisk utveckling som kan förverkliga integrationen.

Presidenten tackade de närvarande på teckenspråk och höjde sedan händerna till en applåd på teckenspråk.

Utredare för tillgänglighetsfrågorna tillsatt

Hans Ytterberg blir generaldirektör i Regeringskansliet. Ytterberg kommer i Integrations- och jämställdhetsdepartementet främst att utreda och kompletterabeslutsunderlaget om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder som diskriminering. Hans Ytterberg har bred erfarenhet av rättighetsfrågor och frågor om diskriminering. Han arbetar i dag som ombudsman mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO).

Regeringen har i propositionen *"Ett starkare skydd mot diskriminering"* bedömt frågan om tillgänglighet som angelägen och kommer nu att komplettera Diskrimineringskommitténs överväganden med ytterligare underlag.

– Tillgänglighet är viktigt – det handlar om

mänskliga rättigheter och allas möjligheter till delaktighet, säger integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni. Kvarvarande frågor som rör tillgänglighet måste klargöras så att vi kan gå vidare med frågan.

I uppdraget ingår att utreda om "underlåtenhet att vidta åtgärder mot bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder" skulle kunna regleras som en form av diskriminering. Förslagen ska avse de samhällsområden som omfattas av regeringens proposition *"Ett starkare skydd mot diskriminering"* och som i dag inte har en sådan reglering. Att beskriva och analysera vilka konsekvenser det skulle få ingår också i uppdraget.

Hans Ytterberg.

Jannice Rådahl.

Tolk utsedd till Årets kvinnliga företagare

Teckenspråkstolken Jannice Rådahl, som äger och driver företaget Tolkbyrå i Uppland AB, har utsetts till Årets kvinnliga företagare.

Hennes företag, som startades 2004, har ca 10 anställda och en omsättning runt 5,7 miljoner. Företagets verksamhet är tolkservice med god kvalitet. Tolkbyrå erbjuder tolkning från svenska, engelska och danska.

"Jannice Rådahl kombinerar framgångsrikt kortsiktig lönsamhet med ett långsiktigt stra-

tegiskt tänkande. Hon är modig i sina affärsmässiga beslut, klok då hon omger sig med bra rådgivare och är fokuserad på kärn-verksamheten. Insikten av att varje tolkning är av avgörande betydelse för kunden driver Jannice att medvetet prioritera kvalitetstänkande", sägs det i motiveringen.

De årliga regionala innovationsprisen utdelas av ALMI Företagspartner Uppsala AB till de som gjort de mest förtjänstfulla insatserna i länet när det gäller nyskapande och kreativitet som kan leda till kommersiella möjligheter i näringslivet eller offentliga organisationer.

Henryk vägrar flytta till Falun

Sade upp sig efter 16 år vid SVT Teckenspråk

– Jag blev chockad när jag fick veta att vi skulle flytta till Falun, säger Henryk Zwolinski, 55, som sagt upp sig från jobbet vid teckenspråksredaktionen i Stockholm.

Henryk har arbetat med teckenspråkiga program i 16 år – de senaste åren som fotograf vid redaktionen för Perspektiv i Stockholm. Han har också medverkat i teckenspråkiga barn- och ungdomsprogram.

Det har varit många möten om flyttfrågan. Medarbetarna i Stockholm har försökt förklara för SVT:s ledning att Stockholm är bästa platsen att producera Perspektiv. I huvudstaden finns den levande dövulturen och den kreativa stämningen. Till Falun, som saknar teckenspråkskultur, blir det svårt att rekrytera kunniga medarbetare.

När Henryk fick beskedet att det var till 95 procent klart att Perspektiv skulle stationeras i Falun sade han upp sig. Det har fler teckenspråkiga medarbetare gjort, eller överväger att göra.

– Att flytta oss till Falun är ungefär som att flytta redaktionen av sameprogrammen till Malmö. Det funkar inte, säger Henryk.

Under de senaste åren har det diskuterats att SVT Teckenspråk i Leksand skulle flytta till Falun. När så beslutet fattades kom det inte överraskande för medarbetarna där. Men när även samhällsredaktionen Perspektiv i Stockholm skulle flyttas till Falun blev det en chock för Perspektivs oförberedda medarbetare. De fick beskedet så sent som i maj.

FOTO: LIL ANDERS JOHANSSON

Henryk Zwolinski, här på reportageresa i London.

– Hur ska kompetensen som har byggts upp i flera år kunna bevaras om flera inte flyttar med? Det kommer att drabba programmen. Både medarbetarna och TV-tittarna kommer att få betala ett högt pris för flytten, befarar Henryk.

- Har ni fått stöd för era synpunkter av chefen för SVT Teckenspråk?

– Nej. Teckenspråksredaktionen chef i Leksand är positiv till att flytta all teckenspråkig verksamhet till Falun.

- Du har en unik yrkeskunskap. Har SVT försökt övertala dig stanna kvar?

– Nej. När jag sade upp mig sa min chef bara OK. Den 31 oktober gör Henryk sin sista arbetsdag hos SVT Teckenspråk. Vemodigt?

– Jag har trivts med jobbet. Vi har i Stockholm varit ett härligt gäng med kreativa diskussioner. Jag kommer att sakna det.

- Något nytt arbete på gång?

– Nej, jag tror jag kommer att vidareutbilda mig inom webb. Sedan får jag väl se om jag hittar något nytt jobb, säger Henryk Zwolinski.

LENNART TJÄRNSTRÖM

”Att flytta oss till Falun är ungefär som att flytta redaktionen av sameprogrammen till Malmö. Det funkar inte.”

Protestaktion mot SVT:s flyttplan

Stoppa SVT Teckenspråks flytt till Falun! Det var alla eniga om när Stockholms Dövas Förening SDF den 30 augusti anordnade protestmöte.

Ledningen för Sveriges Television vill att de teckenspråkliga redaktionerna i Leksand och Stockholm flyttar till Falun. Som skäl anför SVT ökade utvecklingsmöjligheter

och samordningsvinster. Men SDR har protesterat, liksom SVT:s teckenspråkiga medarbetare, eftersom man ser det som viktigt att värna teckenspråksmiljön. I december ska definitivt beslut fattas av riksdagen.

De flesta som begärde ordet under SDF:s möte var upprörda och undrade varför SVT vill flytta teckenspråksproduktionen till Falun, som inte är någon tät dövstad, och dit det är svårt att rekrytera döva medarbetare. En del talare betonade att det alltid varit dövas önskemål att redaktionen för teckenspråk ska finnas i Stockholm.

Under mötet valdes en arbetsgrupp med Patrik Nordell som sammankallande. De övriga är

Paulina Wlostowski, Erika Lindberg, Rakel Burman och Joakim Hagelin Adeby. Alla som har synpunkter och idéer kring flyttningen av SVT:s teckenspråkiga redaktioner kan ta kontakt med patrik.nordell@sdrf.se

Gruppen hade sitt första sammanträde den 2 september. Då beslutades att formulera ett protestbrev samt starta en namninsamling bland den teckenspråkliga publiken mot SVT:s planerade flytt av teckenspråksproduktionen till Falun.

Arbetsgruppen hoppas kunna få till stånd en dialog med SVT efter överlämnandet av protestbrevet och namninsamlingen. Skulle så inte ske kommer en demonstration att genomföras.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

Patrik Nordell.

Fr.v. Thomas Lydell-Olsen, Tomas Bäckman och Robert Byström.

Skolprojekt sprider teckenspråket i Europa

De har spridit teckenspråket i två år via webben. Nu har språkprojektet Spread the Sign har fått mer pengar – 2,6 nya miljoner från EU för ytterligare två år. Det är RGD* i Örebro och i synnerhet Tullängskolan som driver ett samarbetsprojekt med skolor i Europa.

– Idag finns det totalt 1.800 tecken på sajten. Målet är att komma upp till runt 4.000 tecken totalt när projektet avslutas i september 2010, berättar Thomas Lydell-Olsen, lärare på Tullängskolan och kontaktperson för projektet.

Under projektets två första år deltog sex länder: Sverige, Storbritannien, Spanien, Tjeckien, Litauen och Portugal. Cirka 50 personer har varit inblandade i projektet. De har matat in ord och tecken på sina respektive språk på projektets hemsida, som är en webbaserad visuell ordbok, www.spreadthesign.com

Där kan man se vilka tecken som finns i andra länder och även tillgodogöra sig ord i respektive lands språk.

– Eleverna som jobbar med tecknen har nytta av det. Det är ämnesintegrerat, där bland annat redigering, engelska och teckenspråk blandas, säger Robert Byström, lärare på Tullängskolan.

*RGD – Riksgymnasiet för döva

Många av tecknen har varit inom bygg- och hantverksområdet, men också livsmedelstecken och lite annat finns där redan. Nu blir det sporttecken och mer vardagliga tecken. Ljudupptagningar och även 3D-bilder ska in:

– Där kan besökare klicka på t.ex. kylskåpet i ett kök som bilden visar, och de får upp tecknet för kylskåp. Samtidigt kan man höra ordet om man vill, förklarar Robert.

Fler länder går med

Ytterligare tre länder går under hösten med i projektet – Tyskland, Frankrike och Turkiet. Men även länder utanför Europa har visat intresse:

– Japan, Kuba och USA har visat intresse, berättar Thomas Lydell-Olsen.

– Men vi får se, eftersom projektet får pengar för länder inom EU.

Sajten www.spreadthesign.com har runt 100-300 besökare om dagen. Projektet vänder sig främst till skolungdomar i hela Europa, men det vänder sig egentligen till alla åldrar, tycker Thomas Lydell-Olsen.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Förskolor anmälda för försummelse

Två förskolor i Skåne har anmälts till Skolverket för brister i omhändertagandet av en teckenspråkig utvecklingsstörd flicka. Enligt föräldrarna har flickan inte fått det stöd hon har rätt till, och hennes utveckling har gått tillbaka sedan hon sattes i förskola.

Föräldrarna anser att kränkande behandling, repressalier, ovilja och stor okunskap har förekommit på båda förskolorna. På den första förskolan fick flickan en resursperson som inte var teckenspråkig, därför bytte man förskola. På den andra förskolan fanns en utmärkt resursperson, som flickan dock måste dela med ett annat barn, och vars arbetstider inte stämmer med flickans vistelse på förskolan.

I sin anmälan beskriver föräldrarna hur dotterns språk helt försvunnit, hur hon blivit apatisk och hur det vid en observationsstudie konstateras att flickan under en hel förmiddag bara under ett enda tillfälle hade ögonkontakt med ett annat barn. I övrigt var barnet isolerat.

ANNONS

Är du intresserad av nya
spännande utbildningar?

Besök vår hemsida för senaste nytt

www.iris.se/dov

Svenska Tina blev Miss Deaf Universe

Grattis, Tina Högberg, 18, som vann skönhetsstävlingen Miss Deaf Universe 2008!

FOTO: PRIVAT

– Tack! Jag blev förvånad. De andra hade ju tävlat innan och var mer rutinerade, säger Tina och smäller av ett klockrent leende som får en att förstå varför de stränga domarna föll för svenskan.

En del av deltagarna var däremot lite dryga och underskattade nykomlingen Tina – som dock vann klart, enligt de rapporter som kommit till DT:s kännedom.

Tävlingen avgjordes i mitten av augusti i den israeliska staden Haifa. De sedvanliga delarna i en skönhetsstävling fanns med på programmet: Tjejerna fick uppträda i baddräkt och aftonklänning och gå fram på podiet och visa upp sig och svara på frågor.

Tina fick frågan: Vad skulle hon göra om hon vann? Hon svarade att hon skulle vilja att alla funktionshindrade skulle få delta i liknande tävlingar.

Totalt 16 tjejer från lika många länder deltog i Miss Deaf Universe i Haifa, och det kom uppemot tusen åskådare. Den scenskräck som Tina hade innan skönhetsstävlingen försvann. Hon blev inte alls så nervös som hon trott att hon skulle bli, berättar Tina när vi ses över en fika. Till vardags studerar hon Hotell och restaurang på Virginska skolan i Örebro.

– Jag lärde känna mig själv bättre under tävlingen och fick ett ökat självförtroende. De andra tjejerna var mer rutinerade. En del hade tävlat i Miss Deaf World, en annan skönhetsstävling för döva. Och så

vann jag! säger hon förvånad.

Tina vann före en ryska och en ukrainska. Själv hade Tina Schweiz och Brasilien som favoriter.

Vinnaren blir även arrangör för nästa Miss Deaf Universe, så 2009 ska Tina tillsammans med andra ordna skönhetsstävling i Sverige.

– Det blir förmodligen i Stockholm eller Örebro, säger Tina, som fram till dess kan titulera sig vackraste döva tjejen – i hela universum.

Tina Högberg, vann Miss Deaf Universe-tävlingen.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Västanvik kan hjälpa döva asylsökande

I betänkandet från utredningen om nyanländas arbetsmarknadsetablering (SOU 2008:58) föreslås särskilt att dövas folkhögskola Västanvik ska kunna fungera som "introduktionslots" för döva asylsökande och nyanlända – ett positivt resultat av SDR:s intressepolitiska arbete i samarbete med Västanvik.

År 2006 kom det cirka 40 döva asylsökande till Sverige. "En lots specialiserad på döva, som t.ex. Västanviks folkhögskola, skulle kunna se till att döva asylsökande och nyanlända omedelbart får vistas i en döv miljö. Där skulle de direkt kunna få specialiserad utbildning och samtidigt kunna erbjudas förberedande insatser för arbetsmarknadsetablering. Västanviks folkhögskola har redan i dag arbetsplacementsverksamhet och ett välutvecklat kontaktnät med landets dövkonsulenter och arbetsgivare med erfä-

renhet av döva medarbetare", sägs det bl.a. i betänkandet. Vidare:

"Teckenspråket är inte internationellt och de asylsökande förstår därmed inte det teckenspråk som svenska döva använder. Det innebär att de inte kan förklara sin situation med hjälp av svenska teckenspråkstolkar för Migrationsverkets tjänstemän, eller över huvud taget kommunicera med omvärlden. Teckenspråkstolkar som behärskar deras språk är det ofta omöjligt att få tillgång till. Det är inte ovanligt att många av de asylsökande som är döva har bristande skolutbildning eller ingen alls. Situationen för döva asylsökande kan därför bli helt oacceptabel. För en så liten grupp borde man kunna samordna asyl- och introduktionstiden. Västanviks folkhögskola skulle kunna genomföra ett sådan samordnat mottagande av döva asylsökande."

Pojke fick ingen teckenspråks hjälp

Skolverket kritiserar Sölvesborgs kommun för hanteringen av en pojke med funktionsnedsättning på en av kommunens förskolor.

På grund av sin funktionsnedsättning kan pojken inte prata och har därför behov av personal som kan teckenspråk. Personal som inte alltid har funnits tillgänglig.

Skolverket hänvisar till skollagen, där det klart och tydligt står att alla förskolebarns behov ska tillgodoses, och kräver att bristerna åtgärdas.

Kommunen har fram till den 28 november på sig att genomföra förbättringarna.

(Källa SR P4 Blekinge)

Professor Göte Hansson om oralismens mörka epok:

Dags för en sanningskommission

Han gjorde det ingen annan skulle ha vågat: Han sade ifrån i en tid då inga dövpedagoger vågade säga att döva barn behöver teckenspråk i undervisningen för att nå goda resultat.

Göte Hansson.

Professor emeritus Göte Hansson var dövlarare och föreståndare för dåvarande dövlararseminariet på Manilla. Han blev sedan professor i psykologi vid Stockholms universitet.

Han förstod tidigt att teckenspråket är dövas modersmål och han lyssnade på dövas synpunkter. Äldre döva talar fortfarande om Uppsalamötet 1970 då Göte Hansson, Terje Basilier och Kerstin Nordén så fint lade fram döva barns behov av kommunikation på teckenspråk.

– Jag hann inte själv med så mycket språkforskning, men i över tio års tid skrev jag artiklar i dåvarande SDR-kontakt, främst under "upprorsåren" 1960-70, säger den numera 84-åriga och högst vitala professorn till Dövas Tidning.

Göte Hansson blev illa tåld av folket på dåvarande Skolöverstyrelsen (SÖ) och de flesta dövpedagoger för sin tro på dövas rätt till teckenspråk. SÖ utförde

aldrig några mätningar av elevernas resultat inom landets dövskolor. De hävdade hela tiden, och talade om för döva barns föräldrar, att dövskolan hade goda undervisningsresultat.

– Det är inte sant! säger Göte Hansson idag och påpekar att SÖ hade pengar till forskning men att han, som förespråkare för teckenspråket, aldrig fick några medel.

Skoltiden en plåga

Göte Hansson är ovanligt pigg för sin ålder och minnet är kristallklart. Dövrörelsens ideolog Lars Kruth, som han kallar dövas Nelson Mandela*, har han fortfarande kontakt med.

– Kruth visste vad han pratade om och skötte förhandlingarna på ett utmärkt sätt med de politiker som SDR:s styrelseordförande Harry Fredriksson och SDR:s förbundsordförande Bengt-Olof Matsson hade kontakt med.

– Jag ställde upp i alla debatter och avslöjade hur okunniga oralisterna* var om döva barns behov av teckenspråk för att kunna utvecklas till vuxna trygga människor.

Beata Lundström, SDR:s dåvarande informationssekreterare, är en person Göte vill nämna när man tittar bakåt. Hon var en skicklig journalist som var till stor hjälp bakom kulisserna i dövas kamp för teckenspråket.

– Hon grälade på mig – med all rätt – för att jag gick för hårt fram när jag kallade undervisningsråd och rektorer för okunniga och utbildade när teckenspråket diskuterades...

Det som gällde på den tiden – att kunna avläsa små munrörelser bra – anser Göte är en speciell färdighet, som inte har med intelligens att göra. Ungefär som en del är duktiga på att rita, medan andra är duktiga i matte. För en studiebegåvad elev som hade svårt att avläsa blev skoltiden en plåga.

– Hade man inte talang för avläsning så hjälpte det inte att man var duktig i andra ämnen. En döv vän sade till mig att kunde man inte avläsa blev dövskolan som åtta års straffarbete, berättar Göte.

Lyssnade inte på döva

Många döva fick sin självkänsla nedbruten på grund av den orala metoden, och han undrar fortfarande varför den fick fortsätta så länge.

– Det fanns elever som var duktiga avläsare men de skulle ha lärt sig 3-5 gånger så mycket om de fått undervisning på teckenspråk, och därmed fått mycket bättre möjligheter i yrkeslivet, säger han.

Avläsningen tog alltför mycket tid från kunskapsinhämtningen. Att dövlärarna inte märkte det, förbryllar Göte än idag.

Vad Göte Hansson är mest besviken på under 1960- och fram till 80-talet var att myndigheterna inte alls lyssnade på dövas egna erfarenheter.

– Teckenspråket sågs som något mindre fint. Av de brutalaste oralisterna jämfördes det med apornas språk.

På SÖ var det få som visste något om barns språkutveckling och deras behov av trygghet, självkänsla och identitet. Ytterst få lärare hade studerat på universitet eller högskola.

– De sade att sådana studier är till för teoretiker. Jag svarade då att det är väldigt praktiskt med en teori – en plan och en ritning – när man bygger ett hus, så att det blir stadigt och hållbart.

På min fråga svarar Göte att han inte tror att teckenspråksmotståndarna från den tiden klämmer fram

någon ursäkt. Han tror att de skyller på att de "bara lydde order" från Skolöverstyrelsen.

– Sådan är världen, tyvärr. Men det är viktigt att ställa oralisterna till svars för den skada de åstadkom, säger han.

– Men om någon från dåvarande SÖ finns i livet kommer de att svara "Jo, men rektorer och dövlärare sade att oralismen fungerade så bra. Vi litade på dem"...

Hög tid att dokumentera

Göte tycker nu att SDR snarast ska söka medel från Allmänna Arvsfonden för en studie om dövas minnen från skoltiden under åren 1960-1980. Och han ställer sig gärna till förfogande som rådgivare för ett sådant projekt.

– Det kan bli en sorts "sanningskommission" där alla berörda får komma till tals – alltså döva elever från den tiden samt lärare och rektorer, säger han.

• Vad kan vi lära oss av det?

– Vi kan då dokumentera konsekvenserna av förtrycket av ett minoritetsspråk – dövas teckenspråk, säger Göte Hansson.

Han ser oralismen som ett virus, eftersom den återkommer i olika skepnader. När CI (cochlea implantat) kommer på tal blir han betänksam:

– Jag kan inte förstå dem som ser teckenspråk som en belastning för barn som fått CI.

Målar och snidar

Från sin lägenhet i Minneberg har Göte tillsammans med sin hustru Margareta strålade utsikt över Ulvsundasjön. I arbetsrummet hänger tavlor han själv målat, klockor han har graverat i gammalt trä och sameslöjdade rariteter.

– Att måla och arbeta i trä är terapi för mig, och det blir oftast några timmar varje dag, säger han och visar mig till köket.

En målat stilleben pryder ena väggen. Den tavlan är han glad över – den är godkänd som gesällbrev på en målarskola.

– Det är aldrig för sent att lära sig något nytt, säger Göte Hansson, som förutom sina hobbies läser, ägnar sig åt familjen och försöker hålla sig alert genom att hänga med i vad som händer i samhället.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

"Teckenspråket sågs som något mindre fint. Av de brutalaste oralisterna jämfördes det med apornas språk."

**Oralist – förespråkare för talspråk*

**Nelson Mandela, f. 1918, sydafrikansk politiker som fängslades för sin kamp mot apartheid. Blev efter demokratiska val Sydafrikas president 1994-99. Fick Nobels fredspris 1993.*

"Endast teckenspråket ger döva nyanserna"

Saxat ur Göte Hanssons föreläsning "Mitt sinne är i min hand" vid SDR:s 50-årsjubileum 1972:

"Den kulturella, själsliga födan serveras med redskap som den döve ej kan använda sig av för att mätta sin hunger.

De redskap med vilka man serverar själslig föda är vanligtvis små, otydliga munrörelser. Munrörelser som är dolda i skägg, munrörelser som hörs men ej syns, munrörelser som när de syns är så olika i alla olika ansikten.

Att tillgodogöra sig kultur serverad med sådana munrörelser är lika omöjligt som att äta sig mätt på soppa serverad

med kinesiska ätpinnar. Man hinner inte få någonting i sig.

Kan en film i svart-vitt ge en riktig föreställning om färgnyanserna i våra fjäll på hösten? Nej.

Kan en film i svart-vitt ge en riktig föreställning om färgnyanserna bland tulpanerna i Holland om våren? Nej.

Kan munrörelse ge den som är döv en riktig föreställning om nyanserna i språket och livet? Nej.

Det enda som kan ge den döve en riktig uppfattning om livets och språkets alla nyanser är teckenspråk och handalfabet i förening med munrörelser."

L.T.

Höstglöd...

BILDER: TOMAS LAGERGREN

Hösten är här med sin färgprakt, dagarna blir kortare och stupar mot vintern. Den 7:e oktober räknades enligt den gamla Bondepraktikan som den första vinterdagen.

Den 14 oktober kallades Vinternatten, eftersom man med ledning av vädret just den natten kunde förutspå hur vintern skulle bli: "Gott väder under Vinternatt gör god vinter".

Sådant hade sin betydelse i det gamla bondesamhället där det gällde att ha tillräckliga förråd av mat och ved för att klara vintern, även om den blev lång och sträng.

"Nu skall man plöja och rågen så. Med nytt vin man faten fylla må. Nu månd' kölden till oss skrida, en varm kakelugn kan jag väl lida". Så heter det i Bondepraktikan om oktober månad.

Bondepraktikan vet också berätta att en dimmig höst ger en snörik vinter. Sitter löven ännu i oktober kvar på träden, är en sträng och tidig vinter att vänta. Ett annat tecken på att vintern blir sträng är att det är gott om ekollon, bokollon och rönnbär.

Bondepraktikan var en slags föregångare till vår moderna almanacka, en "handbok för bönder". Den gavs ursprungligen ut i Tyskland år 1508, och undan för undan tillfogades nytt stoff – väderleksmärken, råd om jordbruket,

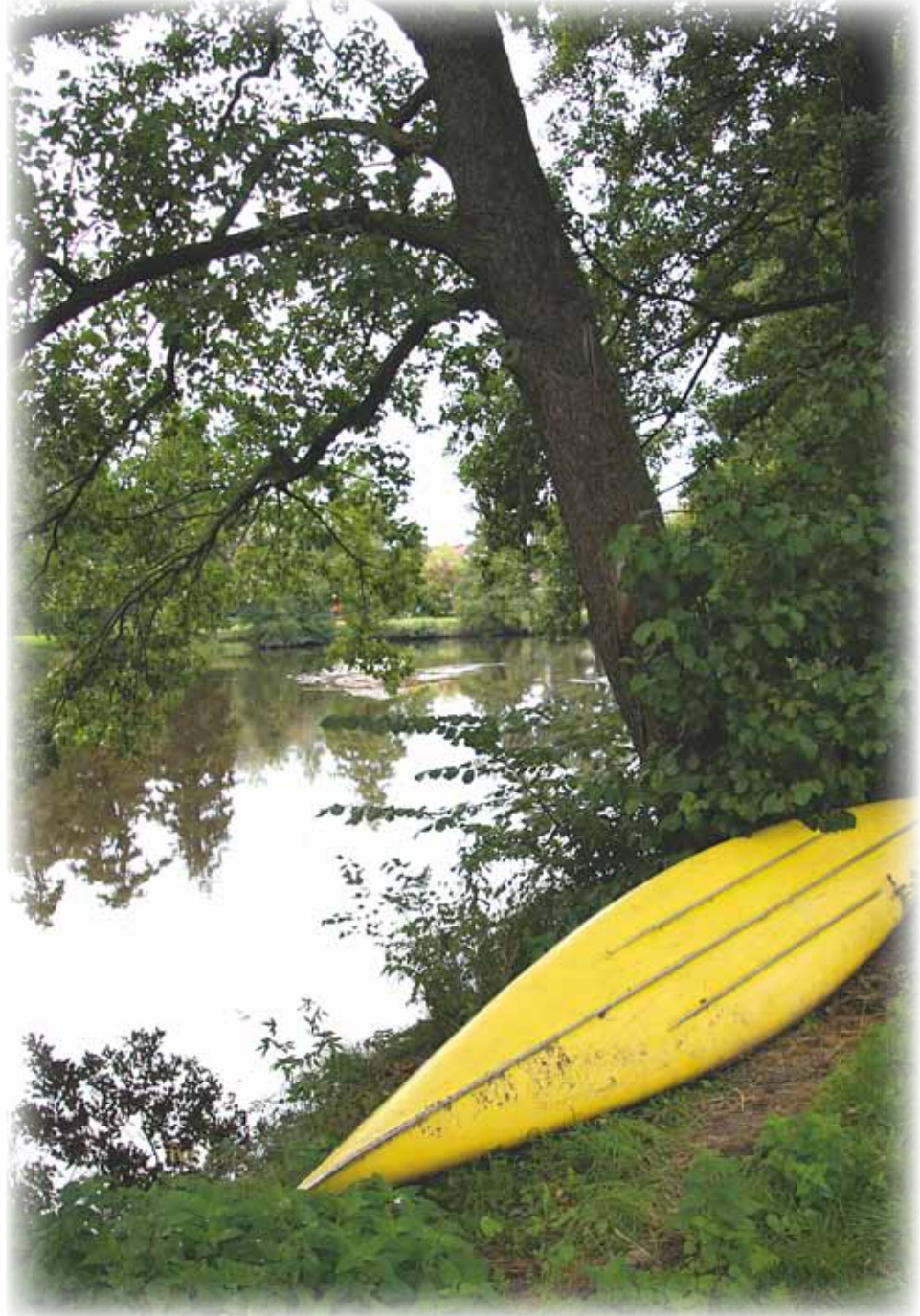
... över stad och land

bot mot krämpor osv. Den kom ut i svensk översättning första gången 1666 och blev så folkligt populär att den fram till slutet av 1800-talet gavs ut i över 50 kända upplagor. Fortfarande ges den ut i nya upplagor med jämna mellanrum, mest för att den är nöjsam läsning.

Många kärnfulla gamla ordstäv kommer från Bondepraktiken, vad sägs om detta: "Östänväder och kärringträta – börjar med storm och slutar med väta!"

DT:s Tomas Lagergren tog med sig kameran ut för att fånga skiftet mellan sommar och höst. "Det enda som är kvar av sommaren är barnens kritbilder på betongen", rapporterade Tomas när han kom hem med sin fina bildskörd.

B. L.

Rapport från SDR:s styrelsemöte 3-4 september 2008

Tolkkampanjen rullar vidare – ”reglerna” utreds

Tolkkampanjen pågår. Ragnar Veer och Suzanne Albihn har varit i Skellefteå med tolkchefer och dövföreningens medlemmar. Det var ett bra möte. Vi tror på arbetssättet att åka ut till dövföreningarna. Då blir det bra kontakt och bra gehör.

Suzanne och Ragnar har också uppvaktat den utredare som fått i uppdrag att se över vardagstolkningsbegreppet. SDR har svårt att se att man kan plocka ut vardagstolkningen som en isolerad företeelse. Man måste ta ett helhetsgrepp.

Vi döva kan inte prioritera, det handlar om möten mellan människor i arbete, privatliv och kulturliv. Allt är vardagsliv, det sker överallt. Det går inte att dela upp och det är omöjligt att prioritera.

Det råder en uppfattning om att man inte kan få mer än 20 timmars arbetsplatstolkning, vilket är en klar missuppfattning. Det finns inget stöd för denna begränsning någonstans. Det har bara blivit praxis.

I förarbetet till en proposition i denna fråga vill man inte sätta tak eller begränsningar.

Halvårsbokslutet visar plus 220.000 kr mot budget. SDR har ekonomin under kontroll.

SDR Tecken AB visar ett plusresultat på 84.000 kr.

SDU:s representant i SDR:s styrelse, Sven-Emil Karmgård, rapporterade från aktiviteterna i Almedalen i somras. Unga Hörselskadade (UH) samverkade med SDU (Sveriges Dövas Ungdomsförbund). Många möten med politiker genomfördes.

Bland annat nämndes ett möte med skolministern Jan Björklund, som inte kunde svara på frågan om rätten till tolk för högre utbildning utan bad om e-post för att kunna svara senare. En av ungdomarna kom med på bild i Aftonbladet tillsammans med Maud Olofsson. Samarbetet med Unga Hörselskadade var mycket bra.

Skåneprojektet avslutas. Det har varit en rolig resa och det har hänt saker. Dialogmöten, samarbete med flera handikapporganisationer och beslutsfattare har

utvecklats. Projektet har försökt påverka dövföreningarna att delta i brukarråd t ex. En kurs där man tog upp tillgänglighetsfrågor och hur man jobbar och lobbar har anordnats, och en tillgänglighetsbroschyr har tagits fram i samarbete med SDR. Se SDR:s hemsida.

Teckenspråksmanifestationen: Elisabeth Hagberg har slutat hos SDR och fått ett nytt jobb på Funka.nu. Maria Sundholm och Paulina Wlostowski tar över projektet "Teckenspråksmanifestationen", som är på sluttampen, efter Elisabeth. Projektet samverkar med Stockholms Dövas Ungdomsråd SDUR, och ett mycket intressant studiematerial som handlar om dövkultur och "dövmedvetande", har tagits fram.

Gymnasieutredningen: SDR har lämnat ett remissvar till gymnasieutredningen i samarbete med de andra närstående organisationerna.

Asyl- och invandrarprojekt: En ansökan ligger hos EU-fonden. SDR ska tillsammans med bl.a. Västanviks Folkhögskola träffa Allmänna Arvsfonden, som vi hoppas ska bli medfinansier.

Komvux: Regeringen har aviserat att man ska satsa på Komvux. SDR ska skriva ett brev till skolminister Jan Björklund och påtala att döva blir utestängda om denna utbildning inte görs tillgänglig på teckenspråk.

HELENA FREMELL STÅHL/TORD LIND, SDR

Kulturministern har inte tid med handikapphistoria

Handikapphistoriska föreningen HHF betecknar det som ett klavertramp att kulturminister Lena Adelöns Liljeroth inte tar sig tid att träffa HHF. I ett och ett halvt år har HHF försökt få ett möte med kulturministern för att diskutera viktiga frågor inom det försummade kulturhistoriska området handikapphistoria. Men kulturministern har inte tid att träffa företrädare för HHF, utan hänvisar till socialministern.

HHF protesterar i ett öppet brev, där föreningen påpekar att utvecklingen mot jämlikhet och demokrati för människor med funktionsnedsättningar är en del i samhällsutvecklingen, och därmed har ett kulturhistoriskt värde. Forskningen och politiken behöver kunskapen om det handikapppolitiska utvecklingsarbetet och kunskap om livet för människor med funktionsnedsättningar och deras levnadsvillkor bakåt i tiden.

Det är ett kulturarv som riskerar att raderas i svensk historia om inte resurser avsätts för att bevara och tillvarata den kunskapen, skriver HHF.

Siffertecken på nätet

Lexikon för siffertecken och räkneord finns nu på nätet via www.ling.su.se/tsp

Direktlänk: <http://130.237.171.78/fmi/iwp/cgi?-db=Siffertecken&-loadframes>

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen, adresser finns på sidan 2.

Hindren kan rivas

SDR:s nya broschyr *Den bästa av världar – tillgänglig för alla* har framställts för att visa på olika situationer som kan uppstå i ett samhälle som inte är anpassat efter den som inte hör. Med ökad kunskap om dövas särskilda behov kan många av hindren tas bort, och omgivningen blir tillgänglig även för döva.

Det är inte vår dövhet som är problemet. Problemet är att samhället är tänkt för alla de som hör, ser och kan röra sig obehindrat. För oss andra krävs andra lösningar, politisk vilja och pengar. Det är långt kvar till ett samhälle som är tillgängligt för alla medborgare.

I denna broschyr visas olika vardagliga situationer som vi kan hamna i, och där bristen på tillgänglighet skapar problem för oss döva.

Flera situationer kan avhjälpas genom vanlig

medmänsklighet och fantasi, medan andra kräver teknik och en politisk vilja att förändra.

Broschyrer kan beställas från Skåne Dövas

Länsförbund. Broschyren i PDF samt separata bilder går att hämta på deras webbplats, www.sdl.nu

Intolkningservice för döva

SDR:s projekt Intolkningservice för döva ska undersöka förutsättningarna för att bygga upp en s.k. intolkningsjänst för teckenspråkiga döva som har svårt att läsa text på svenska. Verksamheten ska motsvara kommunens respektive landstingets inläsningstjänst som gör text tillgänglig för synskadade, dyslektiker m.fl.

När döva personer stöter på ett för dem intressant men svårbegripligt textavsnitt ska de kunna vända sig till intolkningsstjänsten som tillgängliggör texten på teckenspråk.

Det innebär att man snabbtolkar texten, spelar in den och lägger det på lämpligt medium (cd-rom, dvd, digitala filer) som man sedan får hemskickat med post eller digitalt och kan tanka hem och ladda ner i sin dator.

Lär ut dövmedvetande till "nydöva"

Den brittiska dövföreningen Cumbria Deaf Association (med 60.000 medlemmar) erbjuder hjälp till hörande som blir döva. Många som förlorar hörseln blir deprimerade och isolerar sig, och behöver då hjälp att anpassa sig till en tillvaro utan hörsel.

"Dövhet är ingen katastrof. Ta reda på fakta och gå in för att hjälpa dig själv och människorna i din omgivning", säger barndomsdöve William Turner, som erbjuder "nydöva" träning i dövmedvetande. Där ingår övningar, som bl.a. behandlar hur man ersätter bortfallet av ljud, hur man kommunicerar och hur man kan behålla sitt jobb, och videofilmer som ger exempel på hur döva i vardagslivet kan utsättas för dålig attityd från hörande.

(Källa: The Whitehaven News)

Döva utbildas till kyrkvårdar

Även döva personer ska få chans att bli kyrkvårdar. I september hölls den första kyrkvårdskursen för döva, på Strömbäcks folkhögskola utanför Umeå. Kursen är en del av Svenska kyrkans satsning på att ge döva samma förutsättningar som hörande att delta i kyrkoarbetet.

Ingen döv vigselförrättare

Nej, Christer Hovergren i Stockholms Dövas Förening får inte bli vigselförrättare för döva.

Christer anmälde Länsstyrelsen, som utser vigselförrättarna, för diskriminering när han fick avslag på sitt önskemål att utses till vigselförrättare för döva personer som vill gifta sig utanför kyrkan. De bör ha rätt att få gifta sig på teckenspråk, anser han.

Handikappombudsmannen HO begärde yttrande från Länsstyrelsen, som betonar att det är kommunens sak att ta initiativ när vigselförrättare ska förordnas. Det är många som vill bli vigselförrättare, men Länsstyrelsen har en allmänt restriktiv praxis och avslår regelmässigt ansökningar från privatpersoner.

Mot bakgrund av Länsstyrelsens restriktiva praxis säger HO att det saknas skäl att anta att avslaget beror på Christers funktionshinder, och att HO därför inte skulle kunna vinna en diskrimineringsprocess. Ärendet avslutas därmed. Beslutet kan inte överklagas.

Teckentolkat på Nationalmuseum

Lura ögat. Illusion eller verklighet? Frågan blir aktuell inför konstverk där illusionen är så långt driven att man som betraktare luras att tro att det som skildras är verkligt och tredimensionellt. Den lekfulla genren är samlad under begreppet trompe l'oeil – lura ögat. Utställningen *Lura ögat* undersöker trompe l'oeil-traditionen och dess skilda uttryck inom måleri, skulptur, konsthantverk i digitala tekniker, videoverk och ljusinstallationer. Drygt 140 konstverk – från renessansen och fram till idag visas. Visning på teckenspråk av Justyna Jankowska.

Tid: lördag 18 oktober kl 11.30–12.30.

Anmälan: e-posta till Jeanette Rangner, jrr@nationalmuseum.se

Max 15 deltagare, först till kvarn gäller! Museientré 100/80 kr.

Teckentolkad visning av Lura ögat

Tid: fredag 10 oktober kl 13.00.

Ingen föranmälan krävs. Museientré 100/80 kr.

Teckentolkade visningar av samlingarna:

Tid: lördag 25 oktober kl 13.00. *Design och konsthantverk.*

Tid: lördag 15 november kl 13.00. *Måleri och skulptur.*

Ingen föranmälan krävs. Museientré 100/80 kr.

Ändrade blanketter

Blanketter för anmälan om tolkbrist finns på: <http://www.sdrf.se/sdr/tmpl/standard.php?parent=842&pagelid=831>

Blanketterna är ändrade med en ny rad för underskrift. Det gör det lättare för patientnämnden och HO att gå vidare med anmälan.

SDR ger oss en tro på att våra barn duger som de är

Till SDR:s ordförande Lars-Åke Wikström.

Jag har precis läst ledarsidan i Dövas Tidning. Tack för att du delar med dig av era tankar.

Jag är en mamma till en flicka på 6 ½ år. Vår Tiffany är född döv och sedan har hennes bashörsel mognat till en grav hörselskada, medan diskanten är döv. Vi har gjort utredningar angående CI*, men Tiffany blir inte beviljad. Hon klarar sig inte via hörseln i ett hörande samhälle, men hon är lyckligtvis teckenspråkig och går på Kannebäcksskolan i Göteborg, i dövklass.

Jag som mamma är så nöjd med Tiffany för den hon är. Jag vill inte lägga henne på ett operationsbord – för mig är hon redan fulländad. Men själv är hon oerhört påverkad av samhället och den generation som idag växer upp med dövhet/hörselnedsättningar. Hon vill vara som alla andra, hon vill också ha ett CI.

Det är en svår process som pågår här och nu. Barn som Tiffany, barn som inte har CI och som växer upp med föräldrar som är hörande, vad sker med dessa barns självkänsla? Vi vuxna diskuterar och har åsikter, men barnen står mitt i detta kaos och försöker bygga upp sina identiteter... "Vem är jag?"

Att byta från dövförbund till teckenspråkigt förbund, som du diskuterar på Dövas Tidnings ledarsida, har positiva och negativa följder. Jag blev glad när du skrev att styrelsemajoriteten ska bestå av döva personer, för ni är det viktigaste stödet för oss hörande föräldrar. Ni är förebilder för oss, och blir det även för våra barn.

Det finns många föräldrar som inte är medlemmar i SDR* eftersom de tror att de inte "platsar", då deras barn inte är döva utan hörselskadade. Jag förklarar att barnen ska vara teckenspråkiga, och då säger alla "Jasså...?"

Det är viktigt att nå ut med det!

Vi behöver er profil, vi behöver er kunskap, vi behöver er för att inte behöva vara rädda och villrådigas.

Så mycket runt omkring vår vardag påverkar oss. Barnplantorna* finns överallt, barnen ska taltränas och de är endast duktiga och dugliga om de kan prata ordentligt.

Det är svårt nog att handskas det hörande samhället och alla "dumma" frågor, men när det bildas föreningar som inte bekräftar våra barn för vad de i grund och botten är – döva/hörselskadade – vad hjälper det vad jag säger? Föräldrarna gör som de vill, och de vill göra vad samhället säger åt dem att göra.

Vad gäller min egen dotter så kan jag inte låta bli att oroa mig över hur hennes framtid kommer att se ut. Hade hon fötts för 10 år sedan när det fanns en mångfald av vänner hon kunde identifiera sig med hade det varit annorlunda, men som det ser ut nu kommer det inte att finnas speciellt många i hennes ålder och därunder som kommer att besitta fullt teckenspråk.

Jag är så tacksam och glad över att SDR och Dövas Tidning finns. Jag vill se mer av SDR, och jag önskar ni kom ut till skolor som Kannebäck och visade er mer för barnen där.

Som det ser ut idag är det enbart Barnplantorna som visar sig där, och det är hos Barnplantorna som lärare och rektorer går på föreläsningar.

Vi måste ha mer människor som besitter er kunskap – till förmån för våra döva/hörselskadade barn, som faktiskt existerar fortfarande!

Jag som inte har barn med CI kan känna mig maktlös och bortglömd när specialskolorna inte alltid är fokuserade på de barn som inte hör...

SDR ger oss hopp, och en tro på att våra barn visst duger som de är! Jag är så tacksam för att ni kämpar och att ni finns. Det är ni som håller lågan tänd för oss.

MALIN WANDERYDZ

Minner om oralismens spöke...

Tack för ditt brev. Det var både rolig och sorglig läsning, eftersom det bekräftar mina farhågor om hur teckenspråket behandlas från vissa håll. Man värdesätter talträning och hörselträning mer än teckenspråk, och det minner smärtsamt om oralismens spöke.

LARS-ÅKE WIKSTRÖM, FÖRBUNDSORDFÖRANDE SDR

DEBATT

*SDR – Sveriges Dövas Riksförbund

*Barnplantorna – Riksförbundet för barn med cochleaimplantat (CI) och barn med hörapparat

Invigningsfest i Borås

Lördagen den 30 augusti höll Borås Dövas Förening sin invigningsfest i de nya lokalerna på Åsboholmsgatan 21. Vi var 22 personer, och det bjöds på goda smörgåstårter, fin gemenskap och lotterier. Roligt var att f.d. tolken och gode vännen Lennart Zetterström tittade in.

Vår skicklige snickare, Christer Larsson, hade gjort en bardisk, och därifrån serveras det när vi har våra fester. Väggarerna är fräscht målade i ljusgrönt, och golven är slipade. Skall vi ha större fester håller vi till i konferenslokalen en trappa upp från vår föreningslokal. Den får vi låna gratis.

Vi hoppas och tror att alla skall trivas i vår fina fräscha lokal, och att det skall komma gäster från andra föreningar på besök. Det ser vi fram emot.

Vi önskar alla döva vänner i hela landet en fin höst!

BORÅS DÖVAS FÖRENING GM BERIT FORSBERG

FOTO: DAN-ÅKE SÖDERSTRÖM

Fr.v. Marianne Rogell Eklund, HRF, dr. Mary W. Mboya, universitetet i Daar es Salaam och SDR:s Mats Jonsson.

Stor fattigdom bland Tanzanias döva

TANZANIA

Folkmängd: Ca 34 miljoner

Huvudstad: Daar es Salaam

Statsskick: Republik (medlem av brittiska samväldet)

Språk: Kisuaheli, engelska

Religion: Islam 35 %, kristendom 33 %, inhemska religioner

BNP per capita: 270 \$ (i Sverige 27.140 \$)

Jag fick ett uppdrag att föreläsa om teckenspråkets ställning på en nationell konferens i Tanzania. Syftet med tvådagarskonferensen den 14-15 augusti 2008 var att främja det tanzaniska teckenspråkets status i Tanzania och utvärdera teckenspråkets utveckling och tillgänglighet.

Oralismen* dominerar tyvärr fortfarande i Tanzania. Det betyder att många elever går ut med stora brister i läsförmåga och stora kunskapsluckor i många ämnen, eftersom man inte fått använda teckenspråket som undervisningsspråk i skolorna. Det finns ett hårt oralistiskt och kolonialistiskt arv från den anglikanska kyrkan. Den är fortfarande starkt emot teckenspråket, som anses vara ett farligt och intellektuellt självdestruktivt "gestspråk".

Deltagarna i konferensen var döva från regionala föreningar och Tanzanias dövförbund CHATIVA, samt hörande beslutfattare från utbildningsdepartementet, myndigheter och regionala dövskolor. Även internationella organisationer och språkforskare från universitetet i Dar Es Salaam deltog.

Hörselskadades Riksförbund HRF har tillsammans med SDR initierat det här projektet för att stärka teckenspråkets ställning i Tanzania, bl.a. som undervisningsspråk. Representant för HRF var ombudsman Marianne Rogell Eklund. Jag var anlitad som föreläsare och sakkunnig på teckenspråk, samt representant för SDR.

Professor Ibrahim Kaduma, vicekansler vid Mzumbe universitet, höll ett bra tal om hur viktigt teckenspråket är i dövas liv: Teckenspråket är modersmål för döva. Döva tillägnar sig teckenspråk utan svårighet från födseln om de får möjlighet. Teckenspråket främjar hälsa och balans, liksom dövas psykologiska, intellektuella och fysiska utveckling. Utan sitt modersmål har döva inte samma förutsättningar som andra att utvecklas och växa.

HRF:s Marianne Rogell Eklund betonade att hörselskadade behöver båda språken.

"Vi talar om tvåspråkighet – svenska och svenskt teckenspråk. För döva innebär det svenskt teckenspråk, plus att kunna skriva och läsa svenska. För hörselskadade betyder det att tala, skriva och läsa svenska, plus kunskaper i svenskt teckenspråk."

Jag själv betonade teckenspråkets betydelse för kunskapsinhämtning och välbefinnande. Det är också en stor hälsofråga. Tillgänglighet genom teckenspråk är en förutsättning att döva och hörselskadade ska kunna nå delaktighet och klara sig bra i livet. Samarbete mellan intresseorganisationerna, forskningen och den politiska lobbyverksamheten är viktigt för att ge teckenspråket en stark ställning.

Vi fick starkt gensvar. Ett positivt tecken var talet som en Mr. Benjamin, departementsansvarig för dövskolorna, höll. ▶▶▶ Forts. på nästa sida

*Oralism – uppfattningen att talspråk och avläsning är bättre för döva än teckenspråket

Stor fattigdom...

►► Forts. från föreg. sida

Han sa bl.a. att dövförbundet, universitetet/lingvistik och departementet bör ha ett trepartsmöte för att börja jobba tillsammans. Målet är att teckenspråket ska användas som undervisningsspråk i dövskolorna.

Universitetet i Dar Es Salaam planerar att starta teckenspråkskurser för hörande. Det är en bra början. Hörande blir våra ambassadörer i det talspråkiga samhället. Det är rätt väg.

Det var en fantastisk vecka med många intressanta samtal med döva tanzanier, både på konferensen och ute på stan. Och jag fick ett erbjudande att stanna i Tanzania och jobba i ett eller två år.

Fler svenska döva bör kunna åka ut i världen och jobba för att förbättra dövas livssituation. Här i Sverige är ju ganska många döva akademiskt utbildade, och det är mycket efterfrågat.

I det oerhört fattiga Tanzania får man ett starkt intryck av hur mycket mänskligt lidande fattigdomen orsakar.

En döv tanzanier frågade mig hur många gånger per dag vi äter i Sverige. I Sverige äter man vanligtvis frukost, lunch och middag, men fattiga tanzanier får

ofta nöja sig med ett mål mat per dag.

Behoven är oändliga. Jag tog med mig en stor väska med gamla kläder och mobiltelefoner och gav dem. Behovet är stort av kläder, mobiltelefoner och datautrustning.

Fattiga döva i utvecklingsländer är fattigare än de fattigaste hörande, därför tycker jag att SDR bör ha ett fortsatt internationellt engagemang. Det är en viktig moralisk fråga för oss teckenspråkiga i rika länder.

Fr.v. SDR:s Mats Jonsson, tillsammans med dr Muzale och HRF:s Marianne Rogell Ekelund.

MATS JONSSON, STYRELSELEDAMOT, SDR

ANNONSER

NIONDE DÖVFILMFESTIVALEN

Vad?

Filmer om, för, av och med döva. Filmer från Japan, USA, Sverige, Holland, Vietnam och Nigeria. Korta filmer, långa filmer, barnfilmer, sorgliga filmer, dokumentärfilmer och komedifilmer. Lite mingel, lite fest, döva och hörande, många vänner och massor av teckenspråk och dövkultur!

När?

Hela helgen den 28-30 november.

Var?

Folkets Bio Zita, Birger Jarlsgatan 37 i Stockholm.

Program?

Kolla www.dovfilmfestival.nu

Arrangör?

Stockholms Dövas Förening

Välkomna!

dövfilmfestival 2008

EN ROLIGARE HÖST

Ny energi och kunskap
med teckenspråkig gemenskap
se hela kortkursprogrammet på
www.vastanviksfhs.se

Succé för teckenspråkstältet på ungdomsfestivalen

Den 12–16 augusti arrangerades Kulturfestival Ung 08 i Kungsträdsgården, där Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR) hade ett eget tält på plats. Vi lärde ut teckenspråk till ungdomar, sålde Fritidsgården DUKiS berömda chokladbollar och visade olika musikvideor gjorda av döva.

Jag måste bara få säga en sak: Det blev SUCCÉ! Jag var där och jobbade några timmar några kvällar. Jag mötte många nyfikna ungdomar som var ivriga att lära sig teckenspråk. Några kunde redan en del, några lärde sig snabbt och andra kämpade.

En del kom med fördomsfulla frågor, exempelvis om jag kunde läsa och skriva... En tjej ville testa det, så hon skrev på en lapp: "Kan du läsa vad det står här?" Jag svarade jag att jag är ju inte blind, bara döv!

Någon sa: Men du skrattar ju, kan du prata också?

En annan undrade: Var dina föräldrar tvungna att peka på saker och sedan förklara för dig vad de heter?

Ja, sådana frågor dök upp, men de som ställde dem var verkligen modiga – vissa rodnade sedan, när jag svarade på deras frågor.

Det kom också stökiga ungdomar som trodde att de bara kunde vifta med händerna för att kommunicera med oss, men då visade vi: "Va, kan du inte teckenspråk?"-attityden. Så de fick gå på en minikurs istället.

Det var härligt att se att det fungerade så utmärkt, och att teckenspråkstältet var fullt av liv. När vi skulle stänga var vi ofta tvungna att köra ut ungdomar som ville sitta kvar hos oss.

Under vårt deltagande i festivalen hade enbart vårt tält omkring 3.500 besökare, och festivalen i sin helhet över 165.000 besökare!

Det var ett tillfälle för SDUR och DUKiS att visa upp sig bland de andra utställarna på festivalen. Så klart att vi ska vara med nästa år igen!

En stor eloge till alla som medverkade i festivalen Ung 08 och gjorde den till en succé. Och ett stort tack till alla som sponsrade oss; Dramaski AB, Omnitor AB, Stockholms Dövas Förening, Stockholmstolkarna, Sveriges Dövas Ungdomsförbund, TSP AB och Öresundstolkarna!

TEXT: MATILDA BERGMAN. FOTO: IDA KARLSSON

**"Någon sa:
Men du
skrattar ju,
kan du prata
också?"**

Tolkservicen i norr diskuteras

Hur ska tolkservicen för döva, hörselskadade och dövblinda förbättras? Den frågan måste lyftas fram, påpekade Kenneth Andersson (s), ordförande i landstingets handikappnämnd i Västerbotten, vid ett seminarium i Skellefteå i september.

I Västerbotten finns 263 hörselskadade, döva och dövblinda som är berättigade till tolkhjälp. Förra verksamhetsåret hamnade Tolkcentralen i Västerbotten på ett under-skott på 400.000 kronor, och det finns risk att ekonomin ska försämrats ytterligare, vilket slår hårt mot dem som behöver tolkhjälp.

Sveriges Dövas Riksförbund har föreslagit att tolkansvaret ska flyttas från lands-tingen till nationell nivå. Tillgången till tolk ska inte vara en fråga om var man bor.

25

sjukdom eller annan skada på hörselorganen och följaktligen lida av s. k. förvärvad dövstumhet.

Den ärftliga dövstumheten kan naturligtvis, vad nedärvningen beträffar, endast påverkas genom rashygieniska åtgärder, såsom t. ex. sterilisering av dem, som sannolikt lida av nedärvd dövstumhet.

Förvärvad dövstumhet kan möjligen till en del förebyggas genom ett lämpligt levnadssätt under havande-

Utdrag ur skriften *Om Dövhet*, utgiven 1934 av Föreningen för dövas väl.

Rashygieniska tokerier även i Sverige

Tack för intressanta artiklar om situationen för döva i Tyskland under nazitiden i nr 5-2008 av Dövas Tidning.

Men hur var det för döva i Sverige på den tiden?

När jag i somras gick igenom arkivmaterial så kom i min hand en upplysningsskrift, *Om dövhet*, från 1934, utgiven av Föreningen för dövas väl. H. K. H. prinsessan Ingrid har skrivit förordet och skriften innehåller ett tiotal korta avsnitt av olika författare. Avsikten med skriften är att upplysa allmänheten om döva och hörselskadades situation.

I en av uppsatserna, *'Om barns dövhet och vad som kan göras däråt'*, skriver en läkare: "Den ärftliga dövstumheten kan naturligtvis, vad nedärvningen beträffar, endast påverkas genom rashygieniska åtgärder, såsom t. ex. sterilisering av dem, som sannolikt lida av nedärvd dövstumhet." I läkarens sammanfattning av föreslagna åtgärder upprepas åter att 'rashygieniska åtgärder' är det som kan komma ifråga vad gäller 'den ärftliga dövheten'.

Detta är skrivet på 1930-talet, då rasbiologisk forskning fanns på svenska universitet, då makarna Myrdal publicerade sin bok *'Kris i befolkningsfrågan'* och då man lade grunden till steriliseringarna av utvecklingsstörda kvinnor i Sverige.

Under denna epok kunde man alltså också skriva om sterilisering av döva som en 'rashygienisk åtgärd'. Dumheterna publicerades och fick stå oemotsagda i en upplysningsskrift om döva, utgiven 'för dövas väl'!

Hur spridda var dessa rashygieniska läror i dövas Sverige på den tiden? Fanns det förstå-

else för sådana här irrläror på dövskolor? Utsattes döva i Sverige också för kränkande övergrepp?

Jag vet inte svaren på dessa frågor. Men inom mitt arbete runt dövas situation i Europa på 1800-talet, så har jag blivit uppmärksam på en debatt som pågick mot slutet av 1800-talet.

Det gällde om döva skulle förbjudas att gifta sig med varandra. Bell, han som gifte sig med en döv kvinna och uppfann telefonen, uppfattades som den främste förespråkaren för ett förbud. Han och några andra fruktade att barn med två döva föräldrar också skulle bli döva, och efterhand skulle antalet döva bli fler och fler och den mänskliga 'rasen' skulle därmed degenerera.

Men andra debattörer förkastade detta resonemang och påpekade istället att många döva par fått många barn och så gott som alla barnen hade blivit hörande! På dövas kongress i Paris 1889 debatterades frågan livligt. Albert Berg, en av grundarna av Stockholms Dövas Förening, var där och deltog i debatten. Han påpekade bland annat:

"Genom min ställning i Stockholm och genom långväga resor genom landet, har jag kommit i kontakt med många dövstumma. Jag kan därmed lugnt påstå att det är fullkomligt fel att påstå att giftermål mellan dövstumma skulle medföra att dövstumma barn skulle födas, sådana fall är utomordentligt sällsynta."

Genom att i en öppen debatt lägga fram fakta tillbakavisades tanken på att förbjuda döva att gifta sig med varandra.

Men hur kämpade man mot de rashygieniska tokerierna på 1930-talet?

LENNART ANDERSSON, GÖTEBORG

Sjöresa till historisk ö

Globala Dövblinda Göteborg reste den 7 juli till Marstrand med M/S Sankt Erik, byggd 1881 på varv i Bohuslän. Efter skiftande öden fick Ångbåtssällskapet köpa den och har rustat upp den till det fina skepp den är idag.

På vår seglats genom Göteborgs skärgård passerade vi bland annat Björkö och efter 2,5 timmar gick vi in till hamn i Marstrand för en guidad tur på Carlstens fästning. På väg upp passerade vi Galgbacken där fångar hängdes förr i tiden. Där stod ett träd, en silverpil som är 300 år gammal. Stammen är så grov att det behövs fem personer för att famna trädet.

Carlstens fästning är idag 350 år. Bohuslän och Marstrand blev svenskt genom freden i Roskilde 1658. Fästningen byggdes i fyra etapper. Den första, i jord och trä, stod färdig 1667. Sedan började man bygga i sten och det tillkom torn och vallgravar. 1677 anföll norrmän och danskar fästningen, som kapitulerade efter tre veckor eftersom färskvattnet tog slut. Därefter var fästningen dansk i två år, men efter freden vid Lund återlämnades fästningen och Marstrand till Sverige.

Fångar användes som byggarbetskraft. Marstrandsarbetet infördes som straff i svensk lag 1854, och 1860 rapporterades fästningen färdigbyggd.

Den mest kända fången på Marstrand är stortjuven Lasse-Maja. Han hette egentligen Lars Molin, född 1785 i Västmanland. Han dog 1845 och begravdes i Arboga. Han var ofta utklädd till kvinna och därav fick han namnet Lasse-Maja. Han var förlovad med minst tre olika flickor men innan bröllopet skulle stå var både Lasse-Maja och brudgåvorna borta.

Han greps flera gånger men lyckades fly. Det berättas att han stulit kommandantens frus finaste kläder och på så sätt kommit ut från fängelset. Men till sist, när han stal kyrksilvret i Järfälla kyrka, dömdes han till livstids fängelse på Marstrand 1813.

Efter 26 år i fängelse blev han benådad av Karl XIV Johan 1838. Enligt sägnen berodde strafflindringen på att han lagat så god mat till kungabesöket på fästningen.

Under vår resa hade vi hjälp av åtta tolkar som förmedlade vad guiden sa. I gassande sol-sken intog vi till sist restaurangen vid hamnen, innan bussfärden gick tillbaka till Göteborg efter en härlig dag.

KERSTIN JOHANSSON

Boken *Döv i tredje riket* på svenska

Kanske läste du om Lothar Scharfs bok *Döv i Tredje Riket* (översatt till svenska av Hauke Hagedorn) i Dövas Tidning nr 5-2008.

Nu är boken klar och kan beställas via <http://www.litenupplaga.se/detail.php?id=323>

Boken uppmärksammades också på årets stora bokmässa i Göteborg den 26 september.

Vi vill synas precis som alla andra

LEDARE: MATILDA BERGMAN

NU ÄR HÖSTEN HÄR och det är dags att gräva upp potatisen ur jorden.

Under våren hade SDU "satt potatis" inför sommarens stora händelser – ungdomsriksdagen Urix och politikerveckan i Almedalen.

URIX ARRANGERADE en åsiktsfestival där SDU fick tillfälle att synas. Vi erbjöd nyfikna ungdomar att lära sig teckenspråk och vi deltog i olika work-shops.

UNDER ALMEDALSVECKAN lyckades vi träffa flera riksdagsledamöter, och där kan man säga att vi vattnade de potatisar vi satt – förhoppningsvis kommer de att växa sig extra stora genom ett bra samarbete på politisk nivå.

I SOMRAS DELTOG också en av våra ungdomsklubbar, Stockholms Dövas Ungdomsråd, på

kulturfestivalen Ung 08 i Kungsträdsgården i Stockholm.

Vi har fått fina tillfällen att synas som alla andra!

SNART KAN VI förhoppningsvis plocka upp potatisen med ett leende på läpparna efter alla insatser som vi gjort, så att vi slutligen kan koka, skala och njuta av all härlig potatis.

JAG VILL ÄVEN passa på att berätta att vi på SDU kommer att arbeta vidare med intressepolitik under hösten – främst på området utbildningsfrågor. Det är vad som berör våra ungdomar både på grundskolan och på gymnasiet mest idag.

Jag skulle vilja påstå att just utbildningen är den allra största potatisen vi har och kommer att vattna extra mycket under 2008, men det vore att dra potatismetaforen lite väl långt...

MATILDA BERGMAN

**Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)**

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

**Ordförande:
Sven-Emil Karmgård**

E-post:
sven-emil.karmgard@sdrf.se

3G-mobil/SMS:
0735-050 144

smått & gott

SDU söker ny ombudsman

SDU:s nuvarande ombudsman Ida Karlsson ska sluta den 31 oktober och vi har annonserat efter en ny ombudsman. Sista ansökningsdagen var den 1 oktober, och just nu pågår rekryteringsprocessen. Är du ändå intresserad att veta mer om tjänsten, är du välkommen att ta kontakt med mig på e-postadress sven-emil.karmgard@sdrf.se

SDR:S TOLKKAMPANJ:

Beställ ALLTID tolk när du behöver det!

Anmäl ALLTID när du inte får tolk!

Mer information på www.sdrf.se, eller från din dövförening.

Konferens för SDU:s ungdomsklubbar den 5–7 december!

SDU planerar en ungdomsklubbkonferens där ni ungdomsklubbar tillsammans med förbundsstyrelsen diskuterar om SDU:s och ungdomsklubbarnas framtida samarbete.

Boka nu den 5–7 december för en spännande helg tillsammans med förbundsstyrelsen.

I dagsläget är inte plats bestämd, men ytterligare information kommer att läggas ut på SDU:s hemsida, bloggen samt i First Class. Vi vill gärna se att två personer från varje ungdomsklubb är med under denna helg i december.

Mer information om plats och program kommer inom kort!

Multicampare redo för ett dopp!

Gemenskap och samarbete under MultiCamp 2008

KÄRA DAGBOK. Idag har vi ledare tjuvstartat lägret. Det mesta är därmed förberett inför ungarnas... förlåt, ungdomarnas ankomst imorgon. Vår paroll lyder: "Har vi ledare kul, så bör ungdomarna också ha det". Idag hade vi kul, så det bådar gott!

Så inleds MultiCamp-ledarnas dagbok för lägerveckan. Som kom att bli precis som det förutspåddes – KUL! MultiCamp rivstartades med aktiviteter på fotbollsplanen, där deltagarna delades in i tre lag som varade veckan igenom. Första utflykten gick till ett stort klättercenter inomhus. På klättrväggen är det inte så lätt att vara kaxig, speciellt inte när du tittar ner. Såväl deltagare som ledare skötte sig exemplariskt och bilderna som visades på kvällen var hisnande. Vidare skrev ledarna i sin dagbok:

En riktigt härlig start på veckan där den goda gemenskapen och de uppmuntrade orden stått i centrum.

SOM SIG BÖR för ett läger sker inte väckningarna helt smärtfritt. Första väckningen skedde genom att kasta en liten boll i huvudet på deltagarna. Andra väckningen uppmanade till BRAK (Ben, Rygg, Axlar och Knän) – gymnastik följt av morgonjogg. Denna dag fick deltagarna använda sina krafter i hinderbanan som satts upp i idrottshallen. Det fina vädret bjöd in till bad vid Saltarö med dess hoppbryggor. På kvällen fick deltagarna leta efter mynt i olika hinkar med okänt innehåll. Reaktionerna blev skräckblandade! Efter en sådan aktiv dag kunde ledarna sedan skriva i dagboken:

Kvällen avslutades med kvällsfika och den traditionsenliga bildvisningen från dagens aktiviteter innan det var läggdags för att ladda batterierna till ytterligare

en händelserik dag! Ps. tro't eller ej, alla lade sig kl 21.45!!

VID DEN TREDJE väckningen överraskades deltagarna av en skön massage för att vid den fjärde störta upp ur sängen när de blev träffade av vattenpistolens stråle.

Nästa utflykt bar iväg till Älvsjö och gokartbanan. En favorit var Laserdome som utövades samma eftermiddag. Efterföljande scenario var med all sannolikhet inte allas favorit – vi fastnade i parkeringsgaraget i knappt två timmar! Tiden fördrev vi på bästa sätt med dans och kull.

En eftermiddag kom ett företag och riggade upp tre stationer i idrottshallen. Där inne tränade vi på att sumobrottnas med en jättedräkt på oss, att boxas med jätteboxhandskar och att sitta på en vild tjur. Skratten var många och svettdropparna om möjligt ännu fler.

Den näst sista dagen var det dags för städningen, präglade av samarbete och arbetsvilja. Alla bidrog och därför var städningen över efter ca 1 timme. Imporrande! Samma eftermiddag åkte vi in till Gröna Lund och stannade där ända tills de stängde! Efter den sista dagen skrev ledarna:

Så var MultiCamp till ända. Detta firades med att väcka deltagarna genom att smeta in deras ansikten i vispgräddde. Ett smärre vattenkrig bröt ut mellan deltagarna och ledarna.

HÄRLIGT AVSLUT på ett härligt läger där gemenskapen och de uppmuntrade orden hos deltagarna stått i centrum. Vi ledare hade störtkul och har på känn att deltagarna också hade det – helt enligt vår paroll!

MARIA NORBERG, FÖRESTÅNDARE MULTICAMP

MÅNDAG 1/8	TISDAG 2/8
FÖRST	FÖRST
MULTICAMP CENTRUM	BORCH...
11:00 LUNCH	LUNCH
INFO & BAD	KLÄTTRVÄGG
MIDDAG	11:00 MIDDAG
REKREATION	UTERAKTIVITETER
AKTIVITETER PÅ HÖRSÖLLEN	
KVÄLLSFIKA	KVÄLLSFIKA

ONSDAG 3/8	TORSDAG 4/8	FREDAG 5/8
FÖRST	FÖRST	FÖRST
MULTICAMP CENTRUM	GO CART	SPORT
LUNCH	LUNCH	LUNCH
MULTICAMP CENTRUM	LASERDOME	SUMOBROT
MIDDAG	MIDDAG	MIDDAG
SPORT	UTERAKTIVITETER	SPORT
KVÄLLSFIKA	KVÄLLSFIKA	KVÄLLSFIKA

LÖRDAG 6/8	SÖNDAG 7/8
FÖRST	FÖRST
SPORT	SPORT
LUNCH	LUNCH
UTERAKTIVITETER	UTERAKTIVITETER
MIDDAG	MIDDAG
UTERAKTIVITETER	UTERAKTIVITETER
KVÄLLSFIKA	KVÄLLSFIKA

Barbackaridning, bad och tårtbak

ÅRETS RIDLÄGER blev på Stall Danora i Nora, en bit utanför Örebro. 16 glada, nervösa och förväntansfulla deltagare anlände på söndagskvällen och måndagsförmiddagen. De tilldelades varsin häst som de fick rida på och ta hand om under hela veckan. Vädret var lite sisådär första halvan av veckan, men deltagarna brydde sig nog inte så mycket om det – de hade ju sina hästar att pyssla om, så vad spelade lite regn för roll? Men resten av veckan hade vi superhärligt väder.

DAGARNA ÄGNADES åt ridning och teorilektioner. Bl.a. fick deltagarna rida ut på en långtur i natursköna Bergslagen, tävla i gymkhana ("femkamp på häst"), prova på terrängridning och att köra en ponny. På kvällarna hade vi olika aktiviteter. Det blev en del bad i sjön som låg ett par hundra meter från lägerplatsen och en utflykt till Nora stad – där vi fick smaka på deras berömda hemgjorda glass. Mums! Vi hann även med att åka till Örebro och Gustavsviksbadet vilket uppskattades.

SEN HADE VI FÖRSTÅS aktiviteter på lägerplatsen, bl.a. Gubben Noak med lite "nya" idéer. Den här gången kombinerade vi leken med en tårttävling som skulle ske nästa kväll, vilket innebar att lagen, för varje rätt sak de hittade, fick en ingrediens till sin tårta. Detta i sin tur innebar att ett par lag hade otur att missa några saker som motsvarade viktiga tårtingredienser som t.ex. grädde och vaniljkräm. De fick då ta till sin fantasi och göra något gott av de ingredienser de hade. Alla lyckades jättebra!

Vinnaren, som röstades fram av ledarna, blev en klassisk jordgubbstårta. Den kvällen var deltagarna utklädda till olika Disney-figurer och priset "bäst klädda Disney-figuren" gick till Malin som hade klätt ut sig till tjuren Ferdinand. Senare samma kväll hade vi diplomutdelning och en liten lek, "den gömda hovkratsen".

Ledaren Jenny hade gömt en hovkrats i ridhuset, som deltagarna fick leta efter. Efter en lång stunds letande och massor med smutsiga händer, så hittade äntligen Linnea J. den och fick pris för det.

NÄSTA DAG VAR det avslutning och förmiddagen ägnades åt lite barbackaridning och att göra hästarna fina för eftermiddagens hopptävling. Föräldrarna började drop-pa in strax efter lunch och deltagarna gick runt och var nervösa över hopptävlingen. Men det gick jättebra för de flesta. Några hade lite busiga hästar som inte ville hoppa över hindren, men ryttarna fick fart på dem till slut.

Sen var det dags för prisutdelning, där förstapriset gick till Veronica, och "hej då". Det var några tårar som spilldes, men också flera "vi ses nästa år".

ANITA ÅKESSON, FÖRESTÅNDARE

Tävling i tårtbakning.

Nordiskt ungdomsläger i Danmark

I år hölls det nordiska ungdomsläret i jylländska Kiple i Danmark den 6-12 juli. Ett stort antal ungdomar mellan 18-30 år samlades och hade en vecka full av trevliga aktiviteter.

Amanda tittar hela dagen på sex garageportar

”Det sägs att vi tar in allt via synen som en kompensation för att vi saknar hörsel. Jag tror det stämmer.”

För en tid sedan träffade jag en äldre döv dam, vi kan kalla henne Amanda. Hon är änka och bor i en liten tvåa i bottenvåningen i ett äldre hus. Från sitt fönster kan hon bara se bakgården, som består av ett stycke asfalt och sex nedklottrade garageportar.

Tidigare bodde Amanda med sin make i en större lägenhet på sjätte våningen i samma stad, en bostad med strålende utsikt.

Efter makens frånfälle behövde hon en mindre bostad, men fick inte välja själv. Det var det kommunala bostadsföretagets enda lediga 2:a när Amanda behövde flytta. Så där sitter hon nu och tittar på asfalten och de sex garageportarna.

Hon får ibland besök av sina två döttrar, barnbarn och döva vänner, och då får hon stimulans på teckenspråk. Men för det mesta är hon ensam hemma. Då hon har problem med sin ena höft har hon också svårt att komma ut.

Amanda är inte den som klagar i onödan när hon säger:

– Jag saknar ett fönster där jag kan se naturen, människor, bilar och bussar.

AMANDA VÅGAR INTE riktigt säga att hon mår dåligt, för hon känner sig ju ändå ganska pigg för sin ålder och vill ogärna klaga.

Men riktigt glad är hon inte heller.

– Under mörka höstkvällar blir det så ensamt här, säger hon försynt.

För oss som inte hör är synen mycket viktig. Vi ser ofta saker som normalhörande inte ser. Det är väl uppväxt i en värld där ljudet annars dominerar vardagen. Då vi inte kan hänga med i vad som sägs på det talade språket, tittar vi istället på folks klädsel, gester och ansiktsuttryck. Eller ut i naturen.

Det sägs att vi tar in allt via synen som en kompensation för att vi saknar hörsel. Jag tror det stämmer.

Det har i mitt arbete blivit många hotellrum under åren, och samma tanke dyker upp varje gång jag tar hissen upp till rummet: Hoppas jag får ett rum med utsikt mot en levande gata eller ut mot naturen.

Har rummet utsikt mot en trist bakgård blir jag ledsen, och jag försöker komma ut ur rummet så snabbt som möjligt. Så när jag bokar min charterresa kollar jag extra noga att rummet har ett rogivande panorama.

Att bara se – det är som musik för mig.

Det är lätt att förstå hur Amanda mår med bara garageportarna att titta på, dag ut och dag in. Det kan inte vara nyttigt för henne att sitta där.

De som har mycket starka sociala eller medicinska skäl kan ansöka om förtur i lägenhetskön. Den sökande ska även uppfylla krav på att kunna bo på egen hand i hyreslägenhet.

Jag tycker att Amanda borde vara kvalificerad för förtur.

Det är grymt att stänga in en äldre döv människa, som har svårt att komma ut i naturen, i en lägenhet på bottenvåning med utsikt mot en tråkig bakgård. Det är psykisk tortyr.

Det pratas ofta om hur viktigt det är för äldre döva att få stimulans på teckenspråk för att må bra. Lika viktigt måste det väl vara att de får bo någonstans där de får använda synen, som är alla dövas viktigaste sinne.

LENNART TJÄRNSTRÖM

RÄTTELSE

I Dövas Tidning nr 5-2008 som utkom den 4:e september fanns en notis om SDR:s Förenings-service, som tyvärr inte längre är aktuell. SDR:s Förenings-service är, i brist på personalresurser, vilande tills vidare. Dövas Tidning beklagar den felaktiga uppgiften.

Inga löften om tolk för teaterutbildning

”Tyst Teater är full av entusiastiska och entusiasmerande teaterarbetare, men teatern har funnits i 30 år, och de som var unga i början börjar nu bli medelålders och äldre. Det behövs nya friska krafter framöver. Det finns också många döva ungdomar som är intresserade av en teaterutbildning. Teaterhögskolan har förklarat sig villig att inom ramen för sin budget och sitt uppdrag ordna skådespelarutbildning för döva. Men en sådan utbildning kräver, utöver det som Teaterhögskolan kan stå för, även tillgång till tolkar – och tolkservice är inte billigt. Jag vill fråga statsrådet Lars Leijonborg: Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att säkra utbildningen av döva skådespelare?”

På den skriftliga frågan från riksdagsman Siv Holma (v) svarade högskole- och forskningsminister Lars Leijonborg den 1 september att han delar Siv Holmas höga uppfattning om Tyst Teater, och att en skådespelarutbildning på teckenspråk är lovvärt. Leijonborg välkomnade också initiativet att inrätta landets första skådespelarutbildning på teckenspråk. Men några besked om extra tolkpengar kunde han inte ge. Frågan bereds nu inom Regeringskansliet, sa Lars Leijonborg.

VT8882

Bildtelefoni när den är som bäst

Med Visiontechs bildtelefon VT8882 kan du lika enkelt som med en vanlig telefon nå dina nära och kära med bild, ljud och text* var de än befinner sig i världen. Ingen samtalstaxa tillkommer. Allt i ett lösning som **inte** kräver en dator. Allt du behöver ha är bredbandsuppkoppling, elektricitet och en VT8882.

Total kommunikationslösning för döva och hörselskadade.

- Bra ljud och bildkvalitet
- *Textmeddelanden till andra VT8882 användare
- Uttag för varseblivning
- Godkänd av HI

Vill du veta mer om hur du ansöker om en VT8882 som ett hjälpmedel gå in på vår hemsida:

www.vt8882.se

Gyllenpalmsgatan 2 | 211 30 Malmö | Taltel : 040-661 41 80 | Fax : 040-661 41 88
Mobil/sms/3G : 0701 44 33 77 | E-mail : mail@visiontech.se |

Resurscenter Mo Gård

Vi erbjuder bostäder, arbete, undervisning och ett rikt fritidsutbud i en teckenspråklig miljö. Verksamheten vänder sig framförallt till personer med olika funktionsnedsättningar så som utvecklingsstörning i kombination med döv, dövblindhet samt begränsad kommunikationsförmåga.

Mo Gård erbjuder boende i grupp- och servicebostäder utifrån personens individuella behov. Arbetsutbudet är t.ex. träverkstad, handelsträdgård samt parkarbetet.

Resurscenter

För mer information, hör av dig till oss:

Resurscenter Mo Gård, 612 93 Finspång
Telefon: 0122-236 00 Fax: 0122-236 90 Texttelefon: 0122-236 80
www.mogard.se

GN ReSound

FLER HÄNDER I LUFTEN

Idag läser bara var tionde hörselskadade elev vidare på högskola eller universitet. Bland normalhörande är denna siffra nästan femtio procent.*

Nu har GN ReSound lanserat andra generationens trådlösa skolsystem. Vi har döpt det till modeX™ och tror att det kommer att ge hörselskadade bättre förutsättningar i skolan.

För mer information besök
www.resoundmodex.se

* Hörselskadades Riksförbunds årsrapport 2006

ReSound
modeX™